

Kaisu Sofia Kinnunen

**”TÄSSÄ MAASSA NAISENA ELÄMINEN ON
KOKO AJAN HEREILLÄ OLEMISTA”**
Meksikolaisten naistoimittajien kokemuksia
machismin vaikutuksesta työhön

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Journalistiikan maisteriohjelma

Pro gradu -tutkielma

Toukokuu 2023

TIIVISTELMÄ

Kaisu Sofia Kinnunen: "Tässä maassa naisena eläminen on koko ajan hereillä olemista"
Meksikolaisten naistoimittajien kokemuksia machismin vaikutuksesta työhön
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Journalistiikan maisteriohjelma
Toukokuu 2023

Meksiko on maailman vaarallisin maa toimittajille ja erityisesti naistoimittajien työskentelyolosuhteet ovat vaikeat maassa vallitsevan machistisen kulttuurin vuoksi. Pro gradu -tutkielmani avulla halusin ymmärtää, millaista maassa on työskennellä naistoimittajana. Pysin tutkimaan aihetta machismin käsitteen avulla. Aihetta on maailmanlaajuisesti tutkittu vähän. Tarvitsemme myös Suomessa syvempää taustoittamista ja ymmärrystä siitä, miksi työskentelyolosuhteet tietyissä maissa ovat toimittajille (ja erityisesti naisille) erittäin haasteellisia ja vaarallisia.

Tutkin pro gradu -tutkielmassani meksikolaisten naistoimittajien henkilökohtaisia kokemuksia, ja tutkimuksen tarkoituksena on löytää vastauksia tutkimuskysymykseen: miten machismi näkyy meksikolaisten naistoimittajien työssä?

Tutkimusaineistoni koostuu neljän meksikolaisen, naiseksi itsensä identifioivan toimittajan teemahaastattelusta. Tutkimuksessani on käytetty kvalitatiivista eli laadullista sisällönanalyysia. Neljän tekemäni haastattelun perusteella machismi näkyy naistoimittajien työssä Meksikossa kolmella eri tavalla. Machismi näkyy vähättelynä ja uskon puutteena heidän ammatillisista kyvyistään, seksuaalisena häirintänä ja ahdisteluna sekä työn riskien minimointina ja ennakoitina.

Machismi näkyy haastateltavieni kokemusten mukaan niin toimituksissa ja työyhteisöissä kuin kentällä. Lisäksi haastatteluaineiston perusteella naistoimittajat toivoivat sosiaaliturvaa, parempaa palkkaa ja suojelua toimittajille Meksikossa. Haastatteluilla halusin antaa äänen heille itselleen.

Avainsanat: Machismi, Meksiko, naistoimittaja, marianismi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	TOIMITTAJANA MEKSIKOSSA.....	4
2.1	Media Latinalaisessa Amerikassa.....	4
2.2.1	Meksikolaisen median kriisi	4
2.2	Journalistin työ sidoksissa politiikkaan Meksikossa	4
2.3	Toimittajan työskentelyolosuhteet Meksikossa	6
2.3.1	Naistoimittajien asema Meksikossa	7
3	MACHISMI	10
3.1	Marianismi	10
3.1.1	Neitsyt Maria: feministin pahin arkkivihollinen?	11
3.1.2	Vastakkaisia näkemyksiä Neitsyt Mariasta	12
3.1.3	Monimutkainen yhdistelmä uskontoa ja sukupuolirooleja	14
3.2	Machismin ja patriarkaalisuuden yhteiskunnan seuraukset	15
3.2.1	Naisiin kohdistuva väkivalta Meksikossa	16
3.2.2	Naisten vastarinta	17
3.3	Machismin määrittelyä	19
3.3.1	Kritiikkiä	23
4	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	24
4.1	Tutkimusongelman asettelu	24
4.2	Tutkimuskysymys.....	26
5	TAPAUSTUTKIMUS JA SEN TOTEUTUS	28
5.1	Kvalitatiivinen tutkimus.....	28
5.1.1	Tutkijan omat havainnot ja tutkimuksen viitekehys	29
5.2	Haastattelut.....	30
5.2.1	Puolistrukturoitu teemahaastattelu	30
5.2.2	Haastateltavat.....	32
5.3	Aineiston analyysin kuvaus	33
5.3.1	Litterointi	34
5.3.2	Analyysin vaiheet litteroinnin jälkeen	34
5.4	Tutkimuksen rajoitteet ja riskit	36
5.5	Tietosuojakysymykset ja eettistä pohdintaa	38
6	ANALYYSI.....	39
6.1	Vähättely ja uskon puute naistoimittajien ammatillisista kyvyistä	40
6.2	Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu työssä	45
6.3	Riskien ennakointi ja minimointi toimittajan työssä.....	50
6.4	Toiveena sosiaaliturva, parempaa palkkaa ja suojelua	52
6.5	Vaihtoehtoja machistiselle työympäristölle?	55
6.6	Analyysin yhteenvedoista ja pohdintaa	57
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	59

7.1 Tutkimustulokset	59
7.2 Tutkimuksen arviointia	66
7.2.1 Tutkimuksen tekoprosessista ja luotettavuudesta	66
7.2.2 Tutkimuksen merkitys journalistiikassa ja jatkotutkimusaiheita	67
LÄHTEET	71
LIITE 1: HAASTATTELURUNKO	80

1 JOHDANTO

Toukokuussa 2022 matkustin Palestiinaan. Saavuin alueelle kaksi päivää sen jälkeen, kun palestiinalainen toimittaja Shireen Abu Akleh oli surmattu. Tapasin paikallisia toimittajia ja Abu Aklehin kollegoita. Tein hänen surmaansa ja palestiinalaisten naistoimittajien tilanteeseen liittyen jutun suomalaiseen mediaan.

Sain kunnian päästä Abu Aklehin työpaikalle, Al Jazeeraan toimitukseen. Toimituksessa suru oli paikan lävistävä tila. Viivyin Abu Aklehin työhuoneessa. Huone oli iso, kynttilämeri lattialla, työpöytä täynnä liljoja. Abu Aklehin työpöydällä oli jalkapallosta kertova kirja, joka oli jäänyt häneltä kesken. Hänen elämänsä ja työnsä merkityksen pystyi aistimaan huoneessa. Tämä oli ensimmäinen ja konkreettinen kosketukseni vuosittain surmattuihin toimittajiin. Näin listattujen lukujen ja tilastojen taakse. Näin, että jokaisen luvun takana on ihminen. Tunsin valtavaa epäoikeudenmukaisuuden tunnetta, surua ja vihaa. Samaan aikaan tunsin vahvasti etuoikeutetun asemani suomalaisena toimittajana. Saan tehdä ainakin vielä kotimaassa työtäni ilman välitöntä kuoleman uhkaa.

Palestiinan lisäksi olen seurannut melkein kymmenen vuoden ajan toimittajalle maailman vaarallisimman maan eli Meksikon ihmisoikeustilannetta. Meksikossa on kokonaisuudessaan 2000-luvulla surmattu yli 100 toimittajaa, ja vain hyvin pieni osa näistä henkirikoksista on johtanut syyllisten tuomioihin (YLE 2020). Meksikossa journalisteihin kohdistuneita surmia leimaa siis rankaisemattomuuden kulttuuri. Eriyisen vaikeaa Meksikossa on naistoimittajilla. Meksikon naistoimittajien yhdistyksen (Periodistas Unidas Mexicanas) teettämän kyselytutkimuksen mukaan 73 prosenttia meksikolaisissa tiedotusvälineissä työskentelevistä naisista on kokenut työssään syrjintää, kiusaamista, seksuaalista häirintää ja vainoa (Maailma.net 2020; Periodistas Unidas Mexicanas 2020).

Oma suhteeni Meksikoon on läheinen, ja maa on minulle hyvin rakas. Meksikon tilanteen ja kulttuurin tiiviin seuraamisen lisäksi olen myös asunut maassa, pidän yhteyttä kuukausittain meksikolaisiin eri viestintävälineiden avulla ja minulla on verkostoja myös meksikolaisiin toimittajiin. Erityisen kiinnostunut olen Meksikon ihmisoikeus- ja siirtolaistilanteesta sekä naisten asemasta. Freelancer-toimittajana olen tehnyt juttuja Meksikoon liittyen. Maassa asumisen ja meksikolaisten kanssa käytyjen keskustelujen kautta olen oppinut, että naisen asema maassa on hyvin huono varsinkin maassa rehottavan, syvälle juurtuneen *machistisen* kulttuurin vuoksi. Naisiin kohdistuvan väkivallan varjo on suuri. Meksikossa murhataan keskimäärin kymmenen naista päivässä (Helsingin Sanomat, 2020).

Miksi naisen asema on niin huono Meksikossa? Tähän kysymykseen vastauksen etsiminen varmasti johdattaa myös maan naistoimittajiin kohdistuvan syrjinnän, seksuaalisen häirinnän ja väkivallan juurisyiden lähteille. Vastausta tähän kysymykseen pyrin etsimään varsinkin machismin käsitteen avulla. Tavoitteeni on tutkia, miten machismi näkyy meksikolaisten naistoimittajien työssä. Tutkin siis sukupuolen vaikutusta toimittajana työskentelyyn Meksikossa ja näiden naisiksi identifioituvien toimittajien henkilökohtaisia kokemuksia.

Miksi tätä aihetta on tärkeä tutkia? Miksi haluan tehdä näkyväksi sen, millaista on työskennellä toimittajana Meksikossa, varsinkin naisena? Meksikossa naisiksi identifioituvien toimittajien asemaa, työskentelyolosuhteita ja ammatti-identiteettiä on tutkittu vähän. Myös tämän vuoksi halusin perehtyä juuri naistoimittajien asemaan. Katse täytyy suunnata tilastojen ja lukujen taakse: miksi näin on? Tarvitsemme syvempää taustoittamista ja ymmärrystä siitä, miksi työskentelyolosuhteet tietyissä maissa ovat toimittajille (ja erityisesti naisille) erittäin haasteellisia ja vaarallisia.

Tutkimus on tehty laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimusotteella. Tiedonhankintamenetelmänä on käytetty haastattelua. Tutkielmani teoreettisessa katsauksessa käsitellään meksikolaisten toimittajien asemaa ja työskentelyolosuhteita, machismia ja ylipäättään naisen asemaa maassa (luvut 2 ja 3). Neljännessä luvussa

käsitellään tutkimuksen toteutusta, ja viides luku käsittelee tutkimuksen analyysia. Lisäksi kuudennessa luvussa pohdin saatuja tutkimuksen tuloksia ja pohdin myös tutkimukseni luotettavuutta, merkitystä journalismin tutkimukselle ja mahdollisia jatkotutkimusideoita.

2 TOIMITTAJANA MEKSIKOSSA

Tässä luvussa käsittelen meksikolaisten toimittajien asemaa ja työskentelyolosuhteita. Esittelen luvussa lyhyesti Meksikoa ja Latinalaisen Amerikan mannerta siitä näkökulmasta käsin, mikä on olennaista liittyen myös toimittajien asemaan maassa. Tutkimuksen kannalta olennaista teemaa, eli naisen asemaa Meksikossa, käsittelen seuraavassa luvussa (luku 3). Kyseisessä luvussa avaan machismin käsitettä, jonka avulla myös naisen (ja naisjournalistin) asemaa on helpompi ymmärtää.

2.1 Media Latinalaisessa Amerikassa

Latinalaisen Amerikan media ja sen kehitys ovat sidoksissa alueen poliittiseen, taloudelliseen, kulttuuriseen ja sosiaaliseen järjestelmään. Manner muodostaa joukkoviestinnällisen yhteisön, jonka historia, sananvapauden kehitys ja joukkoviestintä ovat edenneet samansuuntaisesti. Kuitenkin kussakin mantereen maassa ovat kehittyneet omanlaisensa tiedotusvälineet ja journalismi. Latinalaisen Amerikan joukkoviestintä on kehittynyt voimakkaimmin teollistuneilla kaupunkialueilla, kuten São Paulossa ja Méxicossa. (Leskinen 2014, 330.)

Mediayhteisöä Latinalaisessa Amerikassa yhdistävät erityisesti espanjan ja portugalin kielet. Kuitenkaan Latinalaisen Amerikan media ei ole yhtenäinen kokonaisuus, ja alueen mediayhteisöön kuuluu erilaisia kulttuureja. Esimerkiksi korkean lukutaitoasteen maissa on osaamista ja laaja kirjo modernia teknologiaa hyödyntäviä tiedotusvälineitä, kun taas syrjäisillä seuduilla saatetaan tuottaa paikallisjulkaisuja alkeellisin menetelmin. Myös esimerkiksi alkuperäiskansoilla on omia tiedotusvälineitään, joista erityisen tärkeä on radio. Lisäksi alueella on monikulttuurisia tiedotusvälineitä, esimerkiksi Yhdysvaltain ja Meksikon rajaseudulla. (Leskinen 2014, 330-331.)

2.1.1 Meksikolaisen median kriisi

Toimittajiin kohdistuvalla painostuksella ja ahdistelulla on pitkä historia Meksikossa. Kuitenkin vuonna 1994, kun zapatistikapina muutti yhteiskunnallista ilmapiiriä, koettiin ns, vapaamman lehdistön vaihe. Ennen kapinaa Institutionaalinen vallankumouspuolue PRI ohjaili toimittajia ja soluttautui yrityksiin ja medioihin sekä tukahdutti opposition pääsyä omaan ääneen seitsemän vuosikymmenen ajan. (Leskinen 2014, 336-337.)

Meksikolaisten medioiden työtä vaikeuttaa huumekartellien painostus. Kartellit kaventavat lehdistönvapautta ja ottavat lehdistön portinvartijan aseman, vaikka väkivalloin. Kartellit ja huumesota ovat sitoneet meksikolaisen median entistä tiiviimmin yhdysvaltalaiseen mediaan. Väkivaltaa toimittajat ovat Meksikossa paenneet Yhdysvaltoihin tai jopa vaihtaneet ammattia. Lehdistön vapauden kaventuminen ja heikentyminen johtaa koko Meksikon väestön oikeuksien kaventumiseen. (Leskinen 2014, 337-338.)

Media on siis valitettavasti tavalla tai toisella sidoksissa huumekartelleihin ja politiikkaan, mikä on valitettavaa. Huumekartellit siis määrittävät toimittajan asemaa ja työskentelyä merkittävästi Meksikossa. Miksi juuri Meksiko on maailman vaarallisin maa toimittajille? Mikä tekee Meksikosta rauhantilaisena maana erityisen vaarallisen maan toimittajille? Yksiselitteistä vastausta ei kysymykselle varmastikaan ole, mutta huumekartellien valta maassa on merkittävä haaste toimittajalle. Tällaista huumekartellien ja myös politiikan valtaa ei ole olemassa näin vahvasti kovin monessa maassa.

2.2 Journalistin työ sidoksissa politiikkaan Meksikossa

Monissa Latinalaisen Amerikan maissa journalistit eivät luota instituutioihin tai poliittiseen tahoon (Hanusch & Hanitzsch 2019, 296). Latinalaisessa Amerikassa median portinvartijoina ovat toimineet hallitukset ja talouseliitit. Yksi mantereen journalismin erityispiirre onkin sen korostuneen poliittinen luonne. Mediat ovat olleet voimakkaasti politisoituneita, ja usein ne ovat sitoutuneet tiiviisti hallituksiin ja puolueisiin. Aiempina vuosikymmeninä useissa Latinalaisen Amerikan maissa on ollut vallalla vahva puoluelehdistö, mutta tällä hetkellä puoluelehtien asema ei ole hyvä. Esimerkiksi Meksikon media työskenteli PRI-puolueen (*Partido Revolucionario Institucional*) tiukassa valvonnassa yhteensä vuosikymmeniä, kunnes PRI:n asema horjui 1990-luvun lopulla. Mutta kuitenkin 2010-luvulla vapaus on jälleen kaventunut huumekartellien lietsoman väkivallan takia. Lisäksi latinalaisamerikkalaiset toimittajat ovat yleensä korkeasti koulutettuja ja ymmärtävät demokratian ja sananvapauden arvon. Kuitenkin osa journalisteista on alttiita painostukselle - ja myös lahjonnalle. (Leskinen 2014, 332.)

Rikollisliigojen lisäksi toimittajien uhkana on ollut Meksikon korruptoitunut hallitus. Meksikon tapana on ollut hiljentää hallituksen vastaiset äänet. Vallassa jälleen vuosina 2012-2018 ollut PRI-puolueen hallitus ei katsonut valtiolle epäedullista uutisointia suopeasti. PRI-puolueen katsottiin olevan useiden toimittajien murhien takana. Esimerkiksi siirtolaisista kirjoittanut ja PRI-puolueen toimintaa kritisoinut kuvajournalisti Ruben Espinosa ammuttiin vuonna 2015. Hän oli paennut saamiaan uhkauksia Méxicoon Veracruzin osavaltioista, jossa hän työskenteli. Uhkausten takana hyvin todennäköisesti oli PRI-puoluetta edustava Veracruzin kuvernööri Javier Duarte de Ochoa. (Salmi 2015, 24.) Espinosan kohtalo sai huomiota kansainvälisesti.

Vuonna 2018 kuitenkin PRI-puolueen valta vaihtui vasemmistolle. Vasemmistolaisen Morena-puolueen Andrés Manuel López Obrador valittiin presidentiksi ylivoimaisella enemmistöllä. Hän sai enemmistön kongressissa ja senaatissa, ja Morena-puolue tulee hallitsemaan myös suurimmassa osassa osavaltioista. (Kansan Uutiset 2018.) Toivottavaa olisi, että Morena-hallitus saisi maan ihmisoikeustilanteen paranemaan.

PRI-puolue oli Meksikon valtapuolueena jatkuvasti vuodesta 1929 vuoteen 2000, eli yhteensä seitsemänkymmentäyksi vuotta. Puoluetta ja puolueen johtajia on jatkuvasti myös syytetty korruptiosta ja vaalivilpistä. Meksikon ekonomia on myös yhteydessä vahvasti politiikkaan. Ja oikeastaan Meksikossa kaikki, niin politiikka kuin maan talous, ovat jotenkin yhteydessä myös huumemaailmaan (*narco system*). (Hernandez 2014, 364 & 1.) Huumekauppa on syvään juurtunut ilmiö Meksikossa, ja se on yhteistyössä valtion hallintoelimien kanssa. Tämä tuhoaa kansalaisten luottamusta valtion poliisiin ja yleiseen turvallisuuteen. Meksikossa on yleisesti tunnettua, että maksamalla hieman ylimääräistä, voi ostaa itsensä ulos hankaluuksista. (Sosiologi 2014.)

Ei ole siis ihme, että Meksikossa journalistin asema on haasteellinen. Journalistin työ on Meksikossa sidoksissa vahvasti politiikkaan. Ja jos politiikka ja hallintoelimet ovat sidoksissa jotenkin huumekauppaan, journalistin asema monimutkaistuu entisestään. Naistoimittajilla on sukupuolensa vuoksi omat haasteensa vielä näiden muiden haasteiden lisäksi.

2.3 Toimittajan työskentelyolosuhteet Meksikossa

Jotta voimme ymmärtää toimittajan asemaa Meksikossa on tarkasteltava toimittajan työskentelyolosuhteita maassa. Millaista on työskennellä toimittajana maailman vaarallisimmassa maassa toimittajille? Lisäksi pohdin tässä luvussa vielä erityisesti naisen asemaa ja työskentelyolosuhteita toimittajana.

Meksiko on toimittajille maailman vaarallisin maa. Kirjoitan tätä pro gradu - tutkielmaani keväällä 2023, mutta olen aloittanut tutkielmani työstämisen jo vuonna 2021. Vuoden 2020 aikana surmattiin 50 journalistia eri puolilla maailmaa. Eniten toimittajia surmattiin Meksikossa (8 toimittajaa), mikä tekee siitä maailman vaarallisimman maan toimittajille työskennellä. Meksikon jälkeen toiseksi

vaarallisimmaksi maaksi sijoittui Irak (6 toimittajaa) ja kolmanneksi Afganistan (5 toimittajaa). (RSF, 2020 & Toimittajat ilman rajoja 2020.)

Vuonna 2021 Meksikossa kuoli 7 toimittajaa. Viime vuonna, eli vuoden 2022 aikana kuoli jopa 12 toimittajaa Meksikossa. (RSF 2023.) Vuosina 2021 ja 2022 Meksiko piti valitettavasti edelleen kärkisijansa maailman vaarallisimpana maana toimittajille. Toisin sanoen tutkielmani teon ajan Meksiko on pitänyt surmamäärissä kärkisijansa ja viimeisen vuoden aikana uhrien lukumäärä on reilusti kasvanut.

Vuonna 2022 Meksikossa tapettiin yhteensä 11 toimittajaa, joista yksi oli nainen ja muut sukupuoleltaan miehiä. Tämän lisäksi Meksikossa katosi 26 toimittajaa vuonna 2022. Yli kymmenen vuotta sitten eli vuonna 2010 niin ikään 11 meksikolaista toimittajaa kuoli. Vuonna 2000 tapettiin 2 meksikolaista toimittajaa. (RSF 2023.) Meksikolaisten toimittajien kuolemat ovat siis kasvaneet 2000-luvun alusta. Vuonna 2010 tapettujen toimittajien määrä on tismalleen sama kuin vuonna 2022. Toimittajien pelko oman hengen menettämisestä on siis todellinen. Olosuhteet toimittajan työn tekemiselle Meksikossa ovat vaaralliset.

Lisäksi Meksikossa raportoidaan erilaisista toimittajia kohtaan tehdyistä hyökkäyksistä ja meksikolaisia toimittajia katoaa. Vuodesta 2020 vuoteen 2023 on kadonnut yhteensä 26 toimittajaa. Vuosien 2000-2023 välillä meksikolaisia toimittajia on kadonnut yhteensä lehdistönvapausindeksin mukaan 27 toimittajaa, joten kadonneiden määrä on kasvanut erittäin paljon vuodesta 2020 alkaen. (RSF 2023.)

Vaarallisista olosuhteista huolimatta Meksikossa tehdään journalismia intohimoisesti. Väkivallan, hengenvaaran ja katoamisten lisäksi toimittajan työ on Meksikossa myös muista syistä vaarallista ja raskasta. Stressi, uupumus, huono palkka ja suojelun puute myös vaikuttavat meksikolaisten toimittajien asemaan ja työn tekoon. Sosiaaliturvaa ei meksikolaisille toimittajilla ole. Työn raskaus ja vaarallisuus vaikuttavat muun muassa meksikolaisten toimittajien työhyvinvointiin ja mielenterveyteen. Myös itsesensuuria saatetaan harjoittaa uhkien vuoksi. (Journalistiliitto 2022.)

2.3.1 Naistoimittajien asema Meksikossa

Meksikolaiset naistoimittajat kokevat kaikenlaista häirintää toimittajiin kohdistuvan hengenvaaran ja väkivallan sekä huonojen työolosuhteiden, kuten sosiaaliturvan ja suojelun puutteen ja huonon palkkauksen lisäksi.

Sukupuoleen perustuva häirintä on maailmanlaajuinen ongelma. Kansainvälinen Toimittajat ilman rajoja -järjestö (RSF) julkaisi naistenpäivänä 8.3.2021 raportin *Sexism's toll on journalism*, joka tuo esiin sekä naistoimittajiin kohdistuvan väkivallan laajuuden maailmanlaajuisesti että sen vaikutuksia journalismiin. Raportti osoittaa, että naistoimittajiin kohdistuva seksismi on maailmanlaajuinen ongelma, eikä Suomikaan ole täysin turvassa ongelmalta. Seksismillä tarkoitetaan raportissa kaikkea sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa: seksuaalista ahdistelua, sopimatonta koskettelua, sanallisia ja fyysisiä seksuaalisia hyökkäyksiä, raiskauksia ja niillä uhkailua sekä syrjintää, loukkauksia ja kiusaamista. Raportin mukaan 85 prosenttia kyselyyn vastaajista totesi, että jos seksismiin syyllistynyt jää vailla rangaistuksia tai seuraamuksia, tekijä myös toistaa tekojaan ja jatkaa naisiin kohdistuvaa seksismiä ja häirintää. Yli kaksi kolmannesta vastaajista myös tunnisti naistoimittajien kohtaavan syrjintää. (RSF, 2021.)

Varsinkin tyttöjen ja naisten oikeuksista kirjoittavat toimittajat ovat yleensä häirinnän kohteena. Seksuaalista häirintää ilmenee maailmanlaajuisesti eniten verkossa, kuten sähköpostien tai sosiaalisen median kanavilla. Jopa 73 % toimittajista kokee verkossa sukupuoleen perustuvaa häirintää. 58 % prosenttia maailmanlaajuisesti toimittajista kokee sukupuoleen perustuvaa häirintää työpaikoillaan. (RSF 2021, 67 & 9.)

Meksikossa tapahtuu seksuaalista häirintää oikeastaan kaikilla toimittajien työn osa-alueilla. Niin verkossa kuin työpaikoilla tapahtuvan sukupuoleen perustuvan häirinnän lisäksi meksikolaiset naistoimittajat kohtaavat uhkailua esimerkiksi hallitukselta ja

muilta median ja journalismin kuluttajilta. Lisäksi he kokevat myös sukupuoleen kohdistuvaa syrjintää. (CIMAC 2022.) Meksikolaiset naistoimittajat siis kokevat toimittajiin kohdistuvan hengenvaaran ja huonojen työskentelyolosuhteiden lisäksi sukupuoleensa perustuvaa häirintää.

On tärkeää tiedostaa, että Suomessa naistoimittajat eivät ole myöskään turvassa sukupuoleen kohdistuvalta häirinnältä ja naisvihalta. Toimittaja Iida Rauhalampi (YLE 2021) tuo esseessään esille suomalaisten naiseksi identifioituvien toimittajien kohtaamaa naisvihaa. Rauhalampi on haastatellut juttuun televisiossa esiintyviä toimittajia, ja jutusta käy ilmi, miten syvällä naisvihamieliset asenteet ovat ja vaikuttavat näiden toimittajien elämään. Seuraavassa luvussa käsittelem machismin käsitettä eri näkökulmista.

3 MACHISMI

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseni kannalta olennaista käsitettä eli *machismia* tai macho-kulttuuria. Jotta naisen asemaa Meksikossa tai muualla Latinalaisessa Amerikassa voisi ymmärtää, on ymmärrettävä ensin machismin merkitys yhteiskunnan rakenteissa ja sukupuolirooleissa. Machismin käsitteen avulla on helpompaa ymmärtää kokonaisvaltaisesti myös naisjournalistin asemaa ja arkea Meksikossa.

Machismista puhuttaessa on olennaista käsitellä myöskin katolilaisuuteen liittyvää *marianismia*. Lähestyn machismin käsitettä tässä luvussa ensimmäiseksi marianismin käsitteen avulla ja pohdin Meksikossa vaikuttavan katolilaisuuden merkitystä ja vaikutusta naisen asemaan maassa. Käsittelen tässä luvussa myös machismin seurauksia, eli mitä machismi yhteiskunnan rakenteissa tarkoittaa ja millaisia ikäviä seurauksia machismilla on naisen ihmisoikeuksia ajatellen. Käsittelen muun muassa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa Meksikossa. Lopuksi määrittelen näiden teemojen pohjalta, mitä machismi tarkoittaa.

3.1 Marianismi

Stevensin (1973) mukaan latinalaisamerikkalaisessa sukupuolikulttuurissa on kaksi vastakkaista moraalijärjestelmää: machismi ja marianismi (*marianismo*). Miesten osana on machismi ja naisten osana marianismi. Marianismi-käsite juontuu Neitsyt Marian kunnioituksesta ja siihen liittyvistä ihanteista. Latinalaisamerikkalaisessa katolisessa kulttuurissa Neitsyt Mariaa pidetään tärkeänä. Marianismissa naiset nähdään puolijumalallisina, miehiä moraalisesti parempina ja hengellisesti voimakkaampina. Tämä asetelma tekee naisille mahdolliseksi kestää miesten heihin kohdistamat vääryydet ja antaa miehille myös anteeksi. Jaottelun mukaan miesten pahuus on

eräänlainen edellytys naisten ns. ylemmälle asemalle. Machismi on marianismin kääntöpuoli, ja ne luovat yhdessä kaksi vastakkaista moraalialatinalaisamerikkalaisille miehille ja naisille. Stevensin mukaan naiset itse vapaaehtoisesti ylläpitävät marianismimyyttiä, koska se tukee naisellisiksi katsottuja ihanteita, kuten moraalista ja hengellistä paremmuutta, nöyryyttä, kärsivällisyyttä ja uhrautumista. (Stevens 1973.)

3.1.1 Neitsyt Maria: feministin pahin arkkivihollinen?

Katolisen kirkon opetuksen mukaan Maria on Jumalan äiti, taivaan kuningatar, ikuinen neitsyt ja itsekin neitseellisesti siinnyt. Sekä ortodoksissa että luterilaisessa opetuksessa puhutaan Marian neitseellisestä äitiydestä, mutta katolisessa teologiassa se on erityisen korostunut. Maria on tällöin mahdoton samastumiskohde kaikille naisille, koska kukaan ei voi olla samanaikaisesti sekä neitsyt että äiti. (Maailman Kuvalehti 2010.)

Kuitenkin Mariaa on Latinalaisen Amerikan maissa katolisessa uskonnossa tulkittu monin tavoin. Vuola tuo esille (2010, 16), että naisten omista kokemuksista lähtevät uudenlaiset Maria-tulkinnat voisivat ehkä nostaa naisen ruumiillisuuden elämänmyönteisyyden ja luomisvoiman esikuvaksi. Vuola onkin ollut kiinnostunut ja tutkinut Latinalaisen Amerikan naisten omia käsityksiä ja kokemuksia Mariasta, eikä naisten käsitykset suinkaan olleet Mariasta ainoastaan negatiivisia (Vuola 2010).

Feministinen liikehdintä Latinalaisessa Amerikassa suhtautuu usein kriittisesti katoliseen kirkkoon ja sen perinteeseen. Vaarana on, että mikäli feministinen naisliike esittää katolisen kirkon ja perinteen suurena vihollisenaan, lukuisat naiset eivät niinkään vieraannu kirkosta vaan feminismistä. Tällöin he saattavat havaita olevansa ikään kuin kahden ideologian välisessä kuilussa, jossa esimerkiksi seksuaalisuuteen ja lisääntymiseen liittyvistä asioista on vaikea keskustella realistisesti ja heidän kokemusmaailmaansa vastaavalla tavalla. Katolisen kirkon seksismistä ja patriarkaalisuudesta huolimatta monilla Latinalaisen Amerikan katolisessa uskossa

olevilla naisilla on uskonnosta monipuolisempi, omakohtaisempi ja syvempi käsitys kuin feministeillä uskonnollisten perinteiden ulkopuolella. Missään nimessä naiset eivät ole vain patriarkaalisten, katolisten ideologioiden passiivisia uhreja, jotka eivät kyseenalaistaisi katolisen kirkon oppeja mitenkään. Monet katolisessa uskossa olevat naiset kokevat tärkeäksi tavoitteeksi muuttaa sekä uskonnollisen yhteisönsä naisten ihmisoikeuksia kunnioittavaksi että feministiset naisliikkeiden muuttamisen vähemmän mustavalkoiseksi uskonnon ja myös uskonnollisten naisten oman kokemusmaailman suhteen. (Vuola 2010, 15-16.)

Asiat eivät siis ole mustavalkoisia siten, että automaattisesti katolinen uskonto ja Neitsyt Marian symboli olisivat Latinalaisessa Amerikassa feminismin ja naisten ihmisoikeuksien edistämisen arkkivihollisia, joita vastaan täytyisi taistella aktiivisesti. Vuolan ja Vuorisalon (2014, 174) mukaan Neitsyt Marian esittäminen naisille haitallisena jättää huomiotta pyhimyksen positiivisen merkityksen naisten elämälle ja identiteetille. Neitsyt Marian kunnioitus saatetaan selittää jopa ongelmana (Melhuus 1996).

Oikooko Stevens (1973) mutkia liian suoriksi, yksipuolistaa ja tyypittää machismi-marianismi -jaottelullaan naisten ja miesten sukupuolirooleja? Edistääkö jaottelu jopa ajatusta siitä, että naiset olisivat passiivisia uhreja, objekteja eikä aktiivisia toimijoita, oman elämänsä subjekteja? Entä toisintaako ja syventääkö Stevensin jaottelu stereotyyppistä kuvaa macho-miehistä? Olisiko enemmänkin tällaisen jaottelun sijaan hedelmällisempää keskustella monipuolisemmin eri näkökulmat mukaan huomioiden, kaikki harmaankin sävyt mukaan ottaen? Olisiko hedelmällisempää kuunnella kaikkien naisten ja miesten omaa ääntä, sekä uskonnollisten että ei-uskossa olevien omaa ääntä?

3.1.2 Vastakkaisia näkemyksiä Neitsyt Mariasta

Vuola (2010) on tutkimustyössään kiinnittänyt huomiota Neitsyt Mariaan ja varsinkin hänen merkitykseensä katolisille naisille. Neitsyt Maria on ikään kuin esimerkki jännitteisestä kolmiosta, jonka kärjet muodostuvat ensimmäiseksi katolisen kirkon virallisesta naista ja Mariaa koskevasta opetuksesta, toiseksi feministien Neitsyt Maria - vastenmielisyydestä ja kolmanneksi monien ns. tavallisten naisten Neitsyt Mariaa kohtaan tuntemasta rakkaudesta. Nämä kolmion kärjet voivat vastakkaisilla näkemyksillään saattaa naiset ristiriitaisiin ja hämmentäviin tilanteisiin. Esimerkiksi seksuaalietiikan alueella kolmion kärjistä kaksi, virallinen katolilaisuus ja maallistunut feminismi, voivat vastakkaisilla näkemyksillään luoda tilanteen, jossa uskonnolliset naiset joutuvat tavallaan valitsemaan kahden vastakkaisen näkemyksen välillä. Seksuaalieettisessä opetuksessaan katolinen kirkko ei asetu naisten, varsinkaan vähävaraisten, todelliseen elämäntilanteeseen. Tällöin katolisessa uskossa olevalla naisella seksuaalisuudesta ja ruumiillisuudesta tulee hänelle ylimääräinen taakka ja ongelmien lähde. Uskonnosta saattaa myös naiselle tulla vastaavanlainen taakka, kun feministinen uskontokielteisyys saattaa samalla viedä uskonnon tarjoaman lohdun. (Vuola 2010, 135-136.)

Aiheen konkreettinen tarkastelu asettumalla latinalaisamerikkalaisen naisen asemaan auttaa ymmärtämään, miten monimutkainen asia on kysymyksessä ja miten ristiriitaisiin tilanteisiin naiset saattavat joutua uskonnon, feminismin ja omien näkemysten ristiaallokossa. Vuola (2010, 136) korostaa, että häntä tutkijana kiinnostavat juuri ne naiset, jotka pyrkivät luomaan identiteettiään sekä suhteessa itseensä naisina että uskuntoonsa, ja Neitsyt Marian kunnioituksessa nämä näkökulmat yhdistyvät.

Vuola (2010) on tutkimustyössään huomannut, että uskonnon vastainen feministinen ajattelu ja käytäntö eivät ota aina riittävästi huomioon uskonnon positiivista merkitystä naisten identiteetin muodostumisessa ja arjessa. Nimittäin uskonnon virallinen oppi, kirkon käytännöt ja arjen uskonnollisuus elävät limittäisessä ja hyvin monimutkaisessa suhteessa toisiinsa. Suhde on jännitteinen (kolmion kärjet), jopa ristiriitainen, mutta usein pikemminkin jatkumo tai spiraali. Vuolan haastatteleminen naisten käsityksissä

Mariasta kuultaa sekä kirkon virallinen opetus että heidän omat näkemyksensä. Näissä näkemyksissä kaikuu toisinaan hyvinkin persoonalliset ja perustellut tulkinnat. On myös mahdollista, että naiset saatetaan nähdä vain uskontonsa kautta, ikään kuin mikään muu ei määrittäisi heidän elämäänsä. Tällaiseen näkemykseen liittyy usein vielä pinnallinen ymmärrys kyseisestä uskonnosta ja sen erilaisista tulkinnoista. Myös Marian kunnioituksen muodot vaihtelevat maittain Latinalaisessa Amerikassa. Kukin maa, sen historia ja ominaispiirteet muokkaavat käsitystä Neitsyt Mariasta. (Vuola 2010, 136 & 139.)

3.1.3 Monimutkainen yhdistelmä uskontoa ja sukupuolirooleja

Kaiken kaikkiaan katolilaisuuden, Neitsyt Marian ja machismin kudelma on monimutkainen. Ne yhdistyvät jokaisen yksilön omassa näkemyksissä, maailmankatsomuksessa ja identiteetissä eri tavalla. Jokainen nainen, kuten varmasti miehetkin, kamppailevat erilaisten näkemysten ja paineiden ristiaallokossa. Millaisia paineita esimerkiksi perhe tai lähisuku heille asettaa yhteiskunnan asettamien paineiden lisäksi liittyen uskontoon tai sukupuolirooleihin? Siksi olisi tärkeää kuunnella naisten, ja miesten, omaa ääntä. Tärkeää olisi myös nähdä naiset itsenäisinä ajattelijoina, eikä vain uskontonsa kautta tai suodattamana. Uskonnollisuus tai uskonto on vain yksi osa yksilön elämää.

Voiko Stevensin (1973) kehittelemästä machismi-marianismi -jaottelusta kuitenkin oppia jotain? Vaikka edellä esitettyjen näkemysten mukaan uskonnon suhde sukupuoleen, sukupuolirooleihin ja yksilön identiteettiin on monimutkainen, jaottelu varmasti voi lisätä ymmärrystä niistä negatiivisista puolista, joita uskonto saattaa asettaa yksilölle tai yhteiskunnalle liittyen machismiin ja sukupuolirooleihin. Ja kuten edellä mainittujen näkemysten mukaisesti esitin, Stevensin jaottelua ei tule ottaa kritisoimatta, mustavalkoisesti vastaan. Olen huomannut, että itselläni myös on ollut hyvin yksipuolinen kuva machismi-marianismi -jaottelusta ja katolisen uskonnon

vaikutuksesta naisten elämään Latinalaisessa Amerikassa. Itselläni on ollut esimerkiksi hieman pinnallinen käsitys Neitsyt Mariasta ja sen merkityksestä naisten elämään.

Mikään uskonto ei ole täysin pysähtynyt, muuttumaton ja yksiulotteinen, täysin negatiivinen tai positiivinen. Mitään uskontoa ei myöskään pidä tarkastella vain sen instituutioiden tai vallanpitäjien kautta, mutta ei ainoastaan myöskään kansanhurskautenakaan. On otettava huomioon, että vallan kysymykset ovat eri uskontojen sisällä keskeisiä ja olennaisia. Monen uskonnon sisällä (ei vain katolilaisuuden) käydään kiistaa siitä, mitä on esimerkiksi oikea katolisuus, oikea islam tai oikea luterilaisuus, ja kuka tuon ”oikeellisuuden” saa määritellä. Tämänkaltaiset uskonnolliset jännitteet on syytä ottaa huomioon pohdittaessa uskonnon merkitystä yksilön elämään. Esimerkiksi uskonnon oikeellisuuden määritelmän tapaiset kysymykset ovat erittäin keskeisiä ja polttavia niissä uskonnoissa, joissa osa ihmisistä (kuten naiset) on suljettu opin tulkinnan ulkopuolelle. Juuri naisten kohdalla se tarkoittaa sitä, miten ottaa vakavasti uskontojen patriarkalisuus eli se, miten eri tavoin naisia rajoitetaan, alistetaan, jopa kielletään osallistumasta uskontoon ja sen harjoittamiseen. Monet naiset kuitenkin tekevät uskonnostaan tulkintoja, vaikka heillä ei olisikaan siihen muodollista auktoriteettia. Kun ns. tavallisten ihmisten elämäkokemukset ja näkemykset ovat keskiössä, uskonnotkin näyttävät hiukan eri tavoin. Uskonto ei tällöin olekaan ainoastaan naisvihamielinen tai antifeministinen. (Vuola 2010, 137-138.)

Uskonnot ovat siis moniulotteisia - ja myös muuttuvia. Seuraavaksi käsittelen machismin ja patriarkalisen yhteiskunnan seurauksia naisille ja yhteiskunnalle.

3.2 Machismin ja patriarkalisen yhteiskunnan seuraukset

Tässä luvussa käsittelen lyhyesti machismin ja patriarkalisen yhteiskunnan seurauksia liittyen naisen asemaan Latinalaisessa Amerikassa ja erityisesti Meksikossa. Meksiko oli Latinalaisen Amerikan viimeisiä maita, joissa naiset saivat kansalaisyhteiskunnat.

Patriarkaallinen järjestelmä ja katolinen uskonto ovat merkittävästi vaikuttaneet naisten asemaan Meksikossa. (Ulkoministeriö 2011.)

Mitä tämä patriarkaalisuus tarkoittaa Latinalaisessa Amerikassa? Aiempien esittämieni tietojen ja näkemysten valossa on selvää, että patriarkaallinen yhteiskuntarakente ja machismi vaikuttavat naisen asemaan merkittävästi Meksikossa ja koko Latinalaisen Amerikan mantereella. Esimerkiksi aborttilainsäädäntö ja naisten itsemääräämisoikeus vaihtelee maittain mantereen sisällä. Ääriesimerkkinä ihmisoikeudellisesti haastavasta aborttilainsäädännöstä Latinalaisen Amerikan mantereella on El Salvador. Maassa aborttilainsäädäntö on yksi maailman tiukimmista, ja abortista voi saada jopa kolmenkymmenen vuoden tuomion. Yleensä tuomiot ovat vähintään kaksikymmentä vuotta. Abortti on maassa lailla kielletty kaikissa tilanteissa - vaikka äiti olisi raiskattu tai hänen henkensä olisi vaarassa. Lisäksi naiset voidaan tuomita abortista, vaikka he olisivat saaneet keskenmenon. Harkituksi murhaksi katsotusta keskenmenosta voi saada jopa viidenkymmenen vuoden tuomion. (Salmi & Koutaniemi 2017, 126.)

Tällaiset El Salvadorin kaltaiset valtiot ovat äärimmäisen patriarkaalisia ja ihmisoikeudellisessa mielessä naisille hengenvaarallisia. Vuoteen 2007 asti Meksikossa abortti oli sallittu vain poikkeustapauksissa, eli jos nainen oli joutunut raiskauksen uhriksi tai jos sikiö oli pahasti epämuodostunut. Kuitenkin vuonna 2007 Meksikon pääkaupungin Méxicon paikallishallinto päätti laillistaa abortin. Laki mahdollisti sen, että abortin tekeminen oli mahdollista rajoituksetta kolmen ensimmäisen raskauskuukauden aikana pääkaupungin muodostamassa osavaltiossa. (YLE 2007.)

3.2.1 Naisiin kohdistuva väkivalta Meksikossa

Meksikon aborttilainsäädännön suhteen on tapahtunut edistystä, mutta valitettavasti naisiin kohdistuva väkivalta on suuri ongelma. Vuoden 2019 aikana Meksikossa henkirikoksia tapahtui 35 558, joista naismurhiksi luokiteltiin 1006 (Journalistiliitto

2020). Meksikoa piinaa siis 2020-luvulla naisiin kohdistuvien murhien epidemia. Meksikon rikoslaissa eritellään naiseen kohdistuva murha ja ns. tavallinen murha. Naismurhassa rikoksen motiivina on nimenomaan naisen sukupuoli. Murhattujen naisten tarkkojen lukumäärien saaminen on vaikeaa, sillä ne tilastoidaan usein ensin onnettomuuksiksi tai itsemurhiksi. Lisäksi tilastointikäytännöt vaihtelevat osavaltioittain (YLE 2019.)

Meksikon hallitus on nimennyt tai "julistanut" koronapandemian lisäksi maassa vallitsevan naismurhaepidemian. Meksikossa murhataan keskimäärin kymmenen naista päivässä. Vuoden 2020 aikana naisia murhattiin 10,14 henkilöä päivässä. Vuonna 2015 luku oli 5,9 naista päivässä. (BBC 2021.) Lukumäärä on siis eksponentiaalisesti kasvanut jopa kaksinkertaiseksi viimeisten vuosien aikana.

Naismurhia (espanjaksi *feminicidio*) tapahtuu maan kaikissa yhteiskuntaluokissa, ja usein murhaaja on uhrin lähipiiristä. Hyvin usein murhaaja on naisen puoliso tai ex-puoliso. Suuri ongelma ja naisiin kohdistuvan väkivallan sekä naismurhien mahdollistaja on Meksikossa vallitseva rankaisemattomuuden kulttuuri. Poliisin toimesta naisiin kohdistuvia murhia ei olla halukkaita selvittämään, ja myös korruptio on suuri ongelma tutkintojen edetessä. Enemmänkin teosta syyllistetään uhria kuin oltaisiin halukkaita selvittämään syyllistä. (Guerrera 2018.) Noin 99 % naismurhista jää selvittämättä (YLE 2019). On selvää, että rankaisemattomuuden kulttuurin lisäksi naismurhat ja naisiin kohdistuva muu väkivalta ovat seurausta patriarkalisesta ja machistisesta yhteiskunnasta. Machismi ja patriarkalisuus vaikuttavat syvällä rakenteissa.

Myös naisiin kohdistuvaa seksuaalista häirintää tapahtuu julkisilla paikoilla Meksikossa. Esimerkiksi maan pääkaupungin Meksiko Cityn julkinen liikenne lukeutuu maailman vaarallisimpiin maihin naisille (YLE 2017). Meksikossa naisiin kohdistuvaa häirintää ja syrjintää tapahtuu myös työpaikoilla, eikä työpaikoilla ole käytössä järjestelmällistä käytäntöä, joka ehkäisisi ja rankaisisi naisiin kohdistuvaa epätasa-arvoa ja häirintää (SSRA 2018). Naisten epätasa-arvoa, häirintää ja väkivaltaa valitettavasti tapahtuu eri

osa-alueilla rankaisemattomuuden kulttuurin vaikuttaessa, niin naisen kodissa kuin kodin ulkopuolella.

3.2.2 Naisten vastarinta

Latinalaisen Amerikan sukupuolijärjestelmää koskeva yksi stereotypia on naisten pitäminen passiivisina ja alistettuina. Kuitenkin monen latinalaisamerikkalaisen maan feministinen naisliike on huomattavasti voimakkaampi kuin esimerkiksi Suomessa. Latinalaisen Amerikan feminismin yksi ominaispiirre on sen kietoutuminen laajempaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen kuten ihmisoikeus- ja kehityskysymyksiin. Tällainen stereotyyppinen ja epäanalyttinen tarkastelu, jossa miehet esitetään machoina ja naiset passiivisina uhreina, voi estää naisiin kohdistuvan väkivallan tarkemman ja eriytyneemmän tarkastelun. Huomiotta saattaa jäädä naisten oma toimijuus ja aktiivisuus siitä huolimatta, että Latinalaisen Amerikan naisten yhteiskunnallinen aktiivisuus on monimuotoista. (Vuola & Vuorisalo-Tiitinen 2014, 173 & 178.)

Myös taide, julkiset performanssit ja marssit ovat latinalaisamerikkalaisen feminismin keskeinen työkalu aktivismissa ja kamppailussa eriarvoisuutta ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan. Tällainen aktivismi näkyy nykyisin eri puolilla maailmaa - myös Suomessa. Esimerkiksi Red de Mujeres Finlandia -järjestö toimii aktiivisesti Suomessa tuoden esiin naisiin kohdistuvaa väkivaltaa niin Latinalaisen Amerikan maissa kuin Suomessa muun muassa marssien, performanssien ja taiteen keinoin. (Antroblogi 2021.) Olen itsekin toimittajana ollut todistamassa Suomessa tätä näkyvää feminismiä ja aktivismia, joka vaikuttaa eri puolilla maailmaa.

Yksi esimerkki taiteen ja aktivismin yhdistämisestä on meksikolaisen taiteilija Elina Chauvetin installaatio *Zapatos Rojos* (suomeksi punaiset kengät). Vuonna 2009 Chauvet järjesti ensimmäisen installaationsa Meksikon Ciudad Juárezissa, missä oli tarkoitus tehdä näkyväksi naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Kaupungin kaduilla oli punaisiksi

maalattuja kenkiä, ja jokainen kenkäpari edusti väkivallan uhriksi joutunutta, murhattua naista. Vuoden 2009 jälkeen kyseistä installaatiota on järjestetty aktiivisesti eri puolilla maailmaa. (La Jornada 2020.) Myös Suomessa Punaiset kengät -installaatio on järjestetty ensimmäistä kertaa naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisena päivänä 25. marraskuuta 2020 PlusCollective- ja Red de Mujeres -verkostojen yhteistyönä (Voima 2020).

Myös sosiaalisen median ja somekampanjoiden vaikutus on suuri. Vuoden 2017 #MeToo-somekampanjan lisäksi esimerkiksi jo vuonna 2015 Argentiinassa, jossa feministinen Ni Una Menos -kollektiivi ja samanniminen kampanja keräsivät laajaa näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastustava liike tunnetaan parhaiten satojentuhansien osallistujien mielenosoituksistaan, #NiUnaMenos-tunnisteesta ja mielenosoittajien vihreistä huiveista. Liikkeen mielenosoitukset ovat levinneet myös muihin Latalaisen Amerikan maihin, kuten myös Meksikoon. (Hybrislehti 2020.) Myös Meksikossa ennen #MeToo-liikettä, vuonna 2016 Twitter-kampanja #MiPrimerAcoso antoi äänen ja näkyvyyttä Meksikon naisille ja feministiselle liikehdinnälle (Guardian 2021).

Myöskään Meksikon naismurhien uhrien omaiset, kuten uhrien äidit, eivät suostu hiljenemään. Esimerkiksi #NosVanAVerJuntas-kampanja pyrkii tekemään näkyväksi naismurhien uhrien kohtaloita ja muun muassa valtion ja poliisin haluttomuuden selvittää naismurhia ja syyllisten rankaisemattomuuden kulttuurin. He keräävät myös tietoa naismurhista ja pyrkivät selvittämään tapauksia. (#NosVanAVerJuntas 2021.) Naiset Meksikossa eivät siis suostu olemaan vaiennettuja, vaan pyrkivät harjoittamaan aktivismia, olemaan toimijoita ja subjekteja. He pyrkivät herättämään teemasta keskustelua myös globaalilla tasolla.

3.3 Machismin määrittelyä

Tässä luvussa määrittelen machismin käsitettä edellä esittämiäni tulkintojen pohjalta liittyen marianismiin, katolilaisuuteen ja naisiin kohdistuvaan väkivaltaan Meksikossa. Lopuksi myös esitän kritiikkiä liittyen Stevensin machismi-marianismi –jaotteluun. Machismilla tarkoitetaan miesten sukupuoliroolia, jossa keskeistä ovat miehekkyden ja viriiliyden korostaminen, aggressiivisuus ja ”kunnia” (Craske 1999, 11-12).

Chant (2003, 14) puhuu machismin olevan eräänlainen liioitellun maskuliinisuuden kultti, jossa viriiliyden ja seksuaalisen aktiivisuuden lisäksi pyrkii korostamaan miesten valtaa suhteessa naisiin - ja jopa toisiin miehiin. Miehillä on eräänlainen määräysvalta ja kontrolli naisiin (ja myös lapsiin), mikä tarkoittaa sitä, että miehillä on myös oikeus puolustaa kunniaansa esimerkiksi väkivallan keinoin (Craske 1999, 11-12). Machismin avulla siis usein pyritään selittämään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa Latinalaisen Amerikan maissa.

Kotimaisten kielten keskuksen kielitoimiston sanakirja määrittelee *macho*-sanana suomeksi tarkoittavan adjektiivina korosteisen, aggressiivisen miehekästä. Verbi *machoilla* suomeksi määritellään käyttäytymiseksi machomiehen tapaan tai ”kukkoilemiseksi.” (Kielitoimiston sanakirja 2021.)

Englannin kielessä vastinetta *machismo*-sanalle (espanjaksi *machismo*) on ollut vaikeaa löytää, joten englannin kielessä on käytössä termi *man power*. Suomeksi tämä englanninkielinen vastine olisi *miesenergia*, mutta tällöin käsitteessä ei ole oikean sävyistä arvolatausta. Suomen kielessä onkin siksi otettu käyttöön sanat *macho* ja *machismi*. Macho-käsite on myös suomalaisten viljelemä stereotypia latinomiehistä, jonka myöhemmin olemme laajentaneet myös erheellisesti käsittämään suomalaisia miehiä tai muualtakin kuin Latinalaisen Amerikan maista kotoisin olevia miehiä. (Maailman Kuvalehti 2003.)

Ylipäättään miehuuden tai maskuliinisuuden määrittelemisen ei ole ongelmatonta. Yleensä länsimaisessa kulttuurissa maskuliinisuus ominaisuuksina pidetään tunteiden

kontrollia, toiminnallisuutta, hallitsevuutta, suoriutumista, rationaalisuutta - ja fyysistä voimaa. Tämänkaltaiseen maskuliinisuuteen eivät kuulu feminiiniseksi määritellyt piirteet, kuten emotionaalisuus, empaattisuus ja yhteisöllisyys. Maskuliinisuuteen ei sekoitu mitään feminiinisydestä, joten ne ymmärretään toistensa vastakohtiksi tai ääripäiksi. Tällaisia käsityksiä maskuliinisuudesta ja feminiinisydestä on purettu mies- ja naistutkimuksessa, ja niissä on tuotu esiin käsitysten poliittisuutta ja normatiivisuutta. Maskuliinisuus ja feminiinisyys eivät ole siis universaaleja luonnonlakeja, vaan ihmisten tuottamia merkitysrakenteita sukupuolista - ja myös muutettavissa ja muokattavissa. (Jokinen 2010, 128-129.)

Machismi kuitenkin liitetään erityisesti latinalaisamerikkalaiseen kulttuuriin ja sikäläisiin miehiin. Kirjallisuus ja elokuvat toisintavat stereotyyppistä kuvaa macho-miehestä, ja arkiset mielikuvat ja jopa tutkijoiden käsitykset ovat näiden stereotyyppien kaltaisia. Viriiliyden, aggressiivisuuden ja peräänantamattomuuden lisäksi perhekunnian ylläpitäminen ja miehen vastuu perheen toimeentulosta ovat keskeisiä machismissa. Toisaalta machismin myös ajatellaan alistavan naista; toisaalta ylistävän naisia äiteinä. (Vuola & Vuorisalo-Tiitinen 2014, 175.)

Miten stereotyyppiset kuvat macho-miehistä ja machismista syntyvät mielissämme esimerkiksi median, kulttuurin ja taiteen kautta? Mediatutkimuksessa voidaan puhua representaatioista. Representaatiot osallistuvat aktiivisesti siihen, miten median kuluttajat hahmottavat ympäristön ja maailman. Representaatiot eivät ainoastaan heijasta yhteiskunnallisia arvoja ja ajatuksia, vaan ne osallistuvat arvojen ja käsitysten muotoutumiseen ja kierrättämiseen. Representaatiot uusintavat, tuottavat ja myös markkinoivat ymmärryksiä sukupuolesta, yksilöstä ja yhteiskunnasta. (Paasonen 2010, 41.) Näin ollen mediassa varmasti tuotetaan machoista ja machismista tietynlaisia representaatioita, jotka myös saattavat ylläpitää stereotyyppistä kuvaa macho-miehestä.

Voidaanko macho- tai machismi -käsitteisiin liittää kuitenkin jotain positiivisiakin piirteitä? Liioitellun maskuliinisuuden, egoismin ja jopa väkivaltaisuuden lisäksi machismiin voidaan liittää myös positiivisia piirteitä, kuten rohkeus ja rehellisyys (Mirandé 1997, 69-75).

Mirandén puhuman liioitellun maskuliinisuuden lisäksi angloamerikkalaisessa miestutkimuksessa käytetään termiä *hegemoninen maskuliinisuus*. Tätä termiä käytetään myös Latinalaisessa Amerikassa, ja se tarkoittaa maskuliinisuuden ihanteita, jopa ideologiaa, joka lähtökohtaisesti määrittelee miehisyyden feminiinisyttä paremmaksi ihanteeksi. Se tarkoittaa myös eräänlaista maskuliinisuutta, jota kulttuuri odottaa miesten pitävän yllä. Siitäkin huolimatta, vaikka mies itse ei kokisi ihannetta omakseen. Hegemonisen maskuliinisuuden mukaan miehisuus tai maskuliinisuus ei ole biologinen ominaisuus, vaan kulttuurin synnyttämää ja ylläpitämää. Liioiteltu, hegemoninen maskuliinisuus myös asettaa miehet keskenään kilpailuasetelmaan, valtataistelun kentälle. (Vuola & Vuorisalo-Tiitinen 2014, 175.) Kuitenkin Connell (1995) kehottaa tarkastelemaan maskuliinisuutta enemmän suhteena kuin esimerkiksi persoonallisuuspiirteiden kategoriana.

Edellä mainittujen machoihin liitettyjen ominaisuuksien lisäksi machismiin liittyy myös sen julkinen esittäminen eli performatiivisuus. Machismissa performatiivisuus ulottuu arkielämän tilanteista avioliiton ja kuoleman rituaaleihin. Lisäksi machismia voi ymmärtää myös aktiivisuuden ja passiivisuuden välisen jaon avulla (*activo - pasivo*). Jako on keskeinen esimerkiksi homoseksuaalisuuden rakentumisessa Latinalaisessa Amerikassa. Esimerkiksi miesten välisessä intiimissä suhteessa penetroiva osapuoli (*activo*) ikään kuin säilyy heterona, kun taas penetraation kohteena, ns. naisen roolissa oleva (*pasivo*), on oletetun passiivisuutensa vuoksi homo. Näin ollen aktiivisessa roolissa oleva mies, joka pitää itseään heterona, voi käyttäytyä homoseksuaalisesti kuitenkin olematta homo. (Vuola & Vuorisalo-Tiitinen 2014, 175-176; Prieur 1996.) Nainen yleensä on machismin mukaan kulttuurillisesti ja arkielämässä miesten ja naisten välisissä

suhteissa passiivisessa, ikään kuin alistuneessa roolissa. Tällöin mies on aktiivisessa roolissa, ja hänellä on valtaa suhteessa naiseen.

Näiden pohdintojen perusteella voidaan todeta, että maskuliinisuus ja machismi ovat vaikeita käsitteitä määritellä. Ne ovat käsitteitä, jotka ovat myös ihmisten rakentamia, eivätkä käsitteet siten ole ongelmattomia määritellä. Edellä mainitsin Jokisen (2010, 128-129) todenneen, että kyseiset käsitteet ovat myös muutettavissa ja muokattavissa. Siinä mielessä voidaan ajatella, että koska miehisuus, maskuliinisuus (ja myös machismi) eivät ole muuttumattomia käsitteitä, staattisia miesten ominaisuuksia tai persoonallisuuden piirteitä, käsitykset machismista ja miehen vallasta suhteessa naiseen voivat Latinalaisessa Amerikassa muuttua aikojen saatossa.

Macho-sanan kaiku on negatiivinen myös monelle latinalaisamerikkalaiselle miehelle. Latinalaisen Amerikan maissa toimii myös miesten perustamia ryhmiä, jotka pyrkivät vastustamaan sellaista maskuliinisuuden mallia, joka esimerkiksi oikeuttaa naisiin kohdistuvan väkivallan. (Vuola & Vuorisalo 2014, 175-176.) Vastarintaa väkivaltaiselle miehen mallille on siis syntynyt miesten keskuudessa Latinalaisen Amerikan maissa. Tämä osoittaa sen, että machismin ahtaista rooleista on mahdollista myös irtautua. Kaikki latinalaisamerikkalaiset miehet eivät ole machoja - eivätkä halua olla.

3.3.1 Kritiikkiä

Stevens pyrkii siis selittämään machismi-marianismi -jaottelun ja uskonnon avulla miesten sekä naisten sukupuoliroolien erilaisuutta ja siihen liittyvää kaksinaismoraalia Latinalaisessa Amerikassa. Jaottelu auttaa ymmärtämään sukupuolirooleja, machismia ja naisen asemaa Latinalaisessa Amerikassa. Kuitenkin Stevensin jaottelu on saanut osakseen myös kritiikkiä. Vuolan (2010, 137) mukaan Stevensin jaottelua ja latinalaisamerikkalaista kulttuuria koskevat yleistykset antavat kielteisen kuvan sekä miehistä että naisista, ja Vuolan mukaan Stevensiä voisi myös arvostella naisten

syöllistämisestä liittyen heidän huonoon asemaan. Oikooko Stevens mutkia suoriksi ja tyypistä jaottelullaan naisten ja miesten roolit liian yksipuolisiksi Latinalaisessa Amerikassa?

Myös esimerkiksi Guttman (1996), on kyseenalaistanut Stevensin jaottelua ja machismin käsitettä: machismi saattaa myös rajoittaa ja yksipuolistaa latinalaisamerikkalaisia miehiä. Epäilemättä on mahdollista, että machismi-marianismi -jaottelu voi myös tyypistää naisten ja miesten sukupuolirooleja ja -identiteettejä. Kaikki naiset tai miehet tuskin Latinalaisessa Amerikassa mustavalkoisesti ns. noudattavat marianismin tai machismin kaltaisia sukupuolirooleja.

4 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa esittelen tutkimusongelman asettelun ja tutkimustani ohjaavan tutkimuskysymyksen.

4.1 Tutkimusongelman asettelu

Mitä tutkimuksessani siis tutkin? Pyrin vastaamaan tähän kysymykseen tutkimukselleni keskeisten käsitteiden avulla. Tutkimuksessani on yksi keskeinen käsite: machismi. Machismin käsite kytkeytyy sukupuoleen ja toimittajuuteen tutkimuksessani, sillä tutkin nimenomaan naiseksi itsensä identifioituvien toimittajien kokemuksia. Korostan, että tässä laadullisessa tutkimuksessa on keskiössä näiden naistoimittajien henkilökohtaiset, subjektiiviset kokemukset. Tutkimuksen tarkoituksena on siis tutkia haastateltavien kokemusmaailmaa, ja tähän sisältyy muun muassa heidän muistonsa, ajatuksensa, toiveensa, tunteensa ja tarpeensa.

Myös ammatillisen identiteetin käsite liittyy olennaisesti toimittajien kokemuksiin työstään. Toimittajien ammatillista identiteettiä tuotetaan suhteessa muihin yksilön

identiteetteihin. Identiteetit tuotetaan ja koetaan henkilökohtaisesti, mutta silti ne ovat vahvasti sosiaalisia rakennelmia ja kytkeytyvät tapoihin tehdä sukupuolta. Identiteettejä rakennetaan esimerkiksi suhteessa organisaatiokulttuuriin (keitä me olemme), ammattinormeihin (mikä on keskeistä professionille) ja sukupuolta rakentaviin puhetapoihin (millaisia olemme sukupuolen edustajina). (Ruoho & Torkkola 2010, 19.)

Sukupuoli vaikuttaa kulttuurillisesti, rakenteellisesti ja toiminnallisesti toimittajien työskentelyyn ja ammatti-identiteettiin. Kulttuurilla viitataan merkityksiin, kuten arvoihin, jotka liitetään sekä päällikkötehtävien luonteeseen, journalismiin instituutioon että toimittajien sukupuoleen. Rakenteilla tarkoitetaan sukupuolen mukaista työnjakoa niin yhteiskunnassa kuin mediataloissa. Toiminnallinen ulottuvuus tarkoittaa konkreettisia tekoja, kuten mediainstituutioiden rekrytointikäytäntöjä, toimitusten työnjakoa ja yksilöiden uravalintoja. (Ruoho & Torkkola 2010, 15-16.) Sukupuoli on siis moniulotteinen käsite, sillä se voi vaikuttaa monella eri osa-alueella toimittajan työskentelyyn.

Kulttuuri ja rakenteet vaikuttavat yksittäisen toimittajan ammatilliseen identiteettiin ja sukupuoliodotuksiin. Kulttuuri ja rakenteet ulottuvat myös journalismiin, kuten journalistiseen kulttuuriin. Konkreettisesti sukupuoli voi näkyä työyhteisön toimintatavoissa ja sukupuolittuneissa käytännöissä. Sukupuoli voi näkyä myös yksittäisen toimittajan työssä. Miten hän harjoittaa toimittajuutta? Käyttääkö hän työtä tehdessään sukupuolittuneita strategioita ja käytäntöjä? (Ruoho & Torkkola 2010, 19.)

Koska tutkin siis naistoimittajien omakohtaisia kokemuksia, on tärkeää pohtia, mitä tämä kokemus oikeastaan tarkoittaa. Lisäksi on tärkeää tiedostaa, että subjektiivinen kokemus kytkeytyy sosiaaliseen kokemukseen ja ympäristöön.

Koivunen (2000) pohtii de Lauretiksien analyysien pohjalta kokemuksen käsitettä artikkelissaan, jonka mukaan kokemus ei Koivusen mukaan tarkoita yksilöllisiä elämyksiä. Kokemus ei myöskään tarkoita sitä, että subjekti olisi ainutkertainen ja

alkuperäinen merkityksen lähde. Kokemus tarkoittaa de Lauretiksen mukaan prosessia, jossa subjektiivinen eli omakohtaiseksi mielletty kokemus subjektina olemisesta muotoutuu. Ei siis ole kyse subjekteista, joilla on kokemuksia, vaan subjekteista ja subjektiivisesta, jotka rakentuvat kokemuksissa ja niiden kautta. Subjektiivisuus on siis myös sosiaalista. De Lauretis erottaa siksi käsitteet sosiaalinen subjektius ja yksityinen subjektius. Kokemus on osallisuutta merkityksenmuodostuksen prosessiin, ja se on eräänlainen alue, jossa neuvotellaan sisäisen ja ulkoisen maailman suhteista. (Koivunen 2000, 92-93.)

Tässä tutkimuksessani haluan siis tutkia sitä, miten machismi konkreettisesti näkyy meksikolaisten naistoimittajien työssä, heidän omien kokemuksensa mukaan. Ja nämä heidän kokemuksensa ovat rakentuneet eräänlaisessa prosessissa, jossa yksityinen kokemus kytkeytyy sosiaaliseen kokemukseen ja ympäröivään maailmaan. Millaisia ovat heidän kokemuksensa? Miten he itse kokevat machismin vaikuttavan heidän työhönsä?

4.2 Tutkimuskysymys

Pro gradu -tutkielmani on kvalitatiivinen tutkimus, jonka tutkimuskysymys on:

Miten machismi näkyy meksikolaisten naistoimittajien työssä?

Tutkimuskysymyksiä on olemassa vain yksi, sillä koin sen prosessin alussa riittäväksi. Tutkielmani aineisto kerättiin haastatteluin (4 meksikolaisen naisjournalistin haastattelua), ja tutkimuksen tekoani ohjasi periaate, että mikäli haastatteluaineistosta tai aineiston analysointivaiheessa nousisi esiin kiinnostavia näkökulmia tutkimuskysymykseni asettelun ulkopuolelta, voisin tarvittaessa muokata tutkimuskysymystäni. Pidin mielessäni tutkimusta tehdessäni, että tarvittaessa voisin myös lisätä tutkimukseeni toisen tai kolmannen tutkimuskysymyksen, jos tutkimus sitä vaatisi.

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, miten Meksikon machistinen kulttuuri näkyy konkreettisesti näiden naistoimittajien työssä? Millaiset työskentelyolosuhteet heillä on? Entä miten he mieltävät oman ammatti-identiteettinsä toimittajina maailman vaarallisimmassa maassa? Millainen heidän kokemuksensa on siitä, miten machismi vaikuttaa heidän työskentelyynsä ja toimittajuuteensa Meksikossa?

Tutkimuksessani keskiössä on siis sukupuoleltaan naiseksi itsensä identifioituvien, Meksikossa työskentelevien toimittajien käsitykset, kokemukset ja ajatukset aiheesta. Olen halunnut antaa äänensä heille itselleen tässä tutkimuksessa. Machismin käsitettä olen käsitellyt luvussa 3 mahdollisimman analyyttisesti ja laajasti.

Seuraavassa luvussa tarkastelen kvalitatiivista tutkimusmenetelmää ja sen periaatteita, jotka ohjaavat kauttaaltaan tutkimukseni tekoa.

5 TAPAUSTUTKIMUS JA SEN TOTEUTUS

Käsittelen tässä luvussa tutkimusmenetelmäni eli kvalitatiivista tutkimusta ja tutkimukseni toteutusta, kuten tiedonkeruumenetelmää eli haastattelua ja sen analyysia. Lopuksi tässä luvussa pohdin tutkimukseni toteutukseen liittyviä riskejä, rajoitteita, tietosuojakysymyksiä sekä muita eettisiä näkökulmia.

5.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Miksi valitsin kvalitatiivisen tutkimuksen metodikseni tähän tutkimukseen? Viestinnän tutkimus on 1980-luvun alusta asti painottunut laadulliseen tutkimukseen (Mäkelä, Puustinen & Ruoho 2006, 9). Laadullisen tutkimuksen luonne on ymmärtävä, ihmistieteellinen ja fenomenologis-hermeneuttinen. Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimusperinteen erityispiirteenä on, että ihminen on tutkijana ja tutkimuksen kohteena (Tuomi & Sarajärvi 2018, 73 & 39.)

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on siis ymmärtää ihmistä, hänen ajatuksiaan, näkemyksiään ja kokemuksiaan. Myös tässä tutkimuksessa haluan ymmärtää näiden meksikolaisten toimittajien ajatus- ja kokemusmaailmaa. Millaista heidän mielestään on työskennellä toimittajana Meksikossa? Miten he itse näkevät todellisuutensa, jossa he elävät? Haluan tutkimuksessani siis ymmärtää ihmistä ja hänen kokemuksiaan ja käsityksiään ympäröivästä todellisuudesta, joten tämän vuoksi laadullinen tutkimusote sopii ihanteellisesti tutkimukseeni ja on oikeastaan ainoa mahdollinen tutkimusmetodi tässä tapauksessa.

Laadullinen tutkimus on pitkälti tulkintojen tekemistä todellisuudesta sekä yritystä ymmärtää näitä tulkintoja, tutkimuskohdetta ja -aihetta. Tämä laadulliselle tutkimukselle ominainen tulkintojen tekeminen on hyvä pitää mielessä tutkijana tutkimusta tehdessä. Tämä ns. tulkinnallisuus tutkimuksessa on hyvä kirjoittaa näkyväksi tutkimuksen tuloksia analysoitaessa ja johtopäätöksiä pohdittaessa. Tavoitteena ei ole löytää määrällisesti mitattavia asioita, vaan yrittää ymmärtää tutkimusaihetta ja -kohdetta. Tavoitteenani on syvällisesti ymmärtää yksilön kokemusmaailmaa, eli meksikolaisen naistoimittajan käsityksiä häntä ympäröivästä todellisuudesta.

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää tiedostaa myös se seikka, että kysymys mahdollisuudesta ymmärtää toista on kaksisuuntainen. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa on kysymys siitä, miten esimerkiksi haastattelijan (tutkijan) on mahdollista ymmärtää haastateltavaa tai tiedonantajaa, eli toista ihmistä. Toisaalta kysymys on myös siitä, miten on mahdollista, että joku toinen ihminen (tutkimusraportin lukija) ymmärtää tutkijan laatimaa tutkimusraporttia ja –analyysia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 76.)

5.1.1 Tutkijan omat havainnot ja tutkimuksen viitekehys

Tutkijan on ratkaistava, mitkä ovat tutkimukseen liittyvät oleelliset havainnot. Tutkijan on myös ratkaistava, miten laajoihin ja millä tavalla aseteltuihin kysymyksiin

tutkimuksessa etsitään vastauksia. Kaikkiin kuviteltavissa oleviin kysymyksiin ei voi koskaan vastata ainakaan yhden tutkimuksen puitteissa. Se, millaisia havaintoja tutkija tekee ja mitkä niistä ovat ongelmanasettelun kannalta oleellisia, riippuu sekä omaksutusta viitekehyksestä että tutkimusmetodista. Metodin ja viitekehysten tulisi olla sopusoinnussa keskenään, vaikka metodilla tulisi olla myös oma itsenäisyytensä. Tutkimuksen viitekehys on eräänlainen selitysmalli, tapa hahmottaa tutkittavaa todellisuutta. (Alasuutari 2001, 35 & 37-38.)

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa havaintoja ei itsessään pidetä ns. tutkimustuloksina, eli toisin sanoen asioita ei oteta sellaisina kuin miltä ne näyttävät. Havaintoja pidetään johtolankona, joita tulkitsemalla pyritään pääsemään havaintojen "taakse". Tutkijan on tärkeää tehdä analyttinen ja selkeä ero havaintojen ja johtolankojen välille. Tutkimuksessa havaintoja tarkastellaan tietystä mielessä aina johtolankoina vain ja ainoastaan tietystä, eksplisiittisesti määritellystä näkökulmasta. Tällaista erityistä näkökulmaa kutsutaan teoreettiseksi viitekehykseksi. (Alasuutari 1999, 78-79.)

Tutkimukseni viitekehys siis rakentuu muun muassa tutkimusaiheittani selittävien käsitteiden avulla, kuten machismin käsitteen avulla. Havaintojani tutkijana siis ohjaa sekä tutkimusmetodi että tutkimuksen viitekehys. Tämä on tutkijana tärkeää tiedostaa tutkimuksen analyysia tehdessä.

5.2 Haastattelut

Tutkimukseeni olen valinnut tiedonkeruumenetelmäksi haastattelun, koska tutkin nimenomaan toimittajien, eli yksilöiden käsityksiä heitä ympäröivästä todellisuudesta. Näihin toimittajien käsityksiin pääsen käsiksi ainoastaan haastattelemalla heitä.

5.2.1 Puolistrukturoitu teemahaastattelu

Tutkimushaastatteluja luokitellaan strukturoituihin, puolistrukturoituihin ja strukturoimattomiin haastatteluihin. Kuitenkaan mikään haastattelu ei voi olla täysin strukturoimaton, sillä tutkijan täytyy vähintään tietää etukäteen, mistä aiheista hän on kiinnostunut. Laadullisen tutkimuksen haastattelut ovat siis kaikki jossain määrin *puolistrukturoituja*. (Hyvärinen 2017, 20-21.)

Tutkimushaastattelun eräänlaiseksi yleiskäsitteeksi on noussut Sirkka Hirsjärven ja Helena Hurmeen (1979) käyttämä käsite *teemahaastattelu*. Teemahaastattelun ideana on, että tutkija ei lyö lukkoon tarkkoja haastattelukysymyksiä, vaan hän määrittää ja päättää keskeiset teemat, joita haastattelussa tulee käsitellä. Teemahaastattelukin on tavallaan suhteellisen strukturoitu vaihtoehto, sillä siinä painottuvat tutkijan laatima teemajäsennys ja näistä teemoista haastattelun kuluessa johdetut kysymykset. (Hyvärinen 2017, 21-22.)

Valitsin siis tutkimukseeni tiedonkeruumenetelmäksi *puolistrukturoidun teemahaastattelun*, jotta voin päättää etukäteen tutkimuksen kannalta olennaiset teemat, joiden raameissa haastattelujen tulisi pysyä. Toisaalta kuitenkin puolistrukturoitu teemahaastattelurunko antaa tutkijana minulle vapauden ja tilan myös tilanteen mukaan kysyä kysymyksiä teemojen ja ennalta suunniteltujen kysymysten ulkopuolelta.

Haastattelurunkoni sisältää teemoja kuten journalistin työ, machismi, journalistiset lopputuotteet ja journalistin ammatilliset arvot. Jokaisen teeman kohdalle olin etukäteen miettinyt alustavia alakysymyksiä, jotka auttaisivat selvittämään tutkimuskysymystäni ja mahdollisesti ohjaisivat haastattelua oikeaan suuntaan. Näiden ennalta suunniteltujen, ohjaavien kysymysten lisäksi jokaisessa haastattelussa kysyin myös kysymyksiä haastattelurunkoni ulkopuolelta.

Koin, että puolistrukturoitu teemahaastattelu antoi myös vapauden ja tilan jokaiselle haastateltavalle kertoa omasta kokemusmaailmastaan mahdollisimman monipuolisesti

ja nimenomaan omin sanoin. Tämän vuoksi puolistrukturoitu teemahaastattelu sopi erityisen hyvin tiedonkeruumenetelmäksi tässä tutkimuksessa.

Pyrin antamaan myös jokaiselle haastateltavalle tarpeeksi aikaa vastata ja pyrin luomaan rennon ja avoimen haastatteluilmapiirin. Ruusuvuori & Tiittula (2017, 66) korostavatkin, että haastattelijan on osoitettava kiinnostusta haastateltavaan ja hänen sanomisiin, kerrottava haastateltavilleen totuudenmukaisesti haastattelun tarkoituksesta, pidettävä saamiaan tietoja luottamuksellisina ja varjeltava haastateltavan anonymiteettia. Jokaisen haastattelun aluksi kerroin avoimesti ja totuudenmukaisesti haastattelun tarkoituksesta ja toin esiin sen, että heidän anonymiteettiään suojellaan tutkimuksessa.

Myös kysymysten järjestys, ja jopa teemojen järjestys, muuttui kahden haastattelun kohdalla. Vaikka teemojen järjestys ja kysymysten muoto saattaa vaihdella tilanteen ja haastattelun mukaan, haastattelijan täytyy kuitenkin varmistaa, että kaikki teemat käydään lävitse haastattelun aikana (Eskola & Suoranta 2000, 87). Varmistin jokaisen haastattelun lopuksi, että kaikki teemat oli käyty lävitse.

Haastattelurunkoni löytyy tämän tutkimuksen lopusta, liitteistä.

5.2.2 Haastateltavat

Tutkimukseen on haastateltu neljää (4) meksikolaista, naiseksi identifioituvaa toimittajaa. Haastateltavat valikoituivat Meksikossa olevien kontaktien ja paikallisten järjestöjen avulla. Kontaktoin haastateltavia myös sosiaalisen median avulla. Toivoin haastateltavien olevan eri ikäluokista. Näin ollessa haastateltavilla olisi eri pituisia kokemus- ja työtaustoja, ja aineistosta saadaan tällöin mahdollisimman moniulotteinen. Tavoitteena oli saada haastateltavaksi uransa alussa olevia sekä jo pidempään alalla työskennelleitä toimittajia. Haastateltavien joukossa on yksi kuvajournalisti.

Haastateltavat ovat iältään 27-41 -vuotiaita. Kutsun haastateltavia keksityillä nimillä anonymiteetin suojelemiseksi. Haastateltavat ovat nimeltään **Lucia, Frida, Rosio ja Mariel**.

Lucia on 27-vuotias freelancer-kuvajournalisti. Hän on työskennellyt alalla noin 7 vuotta. Hän on opiskellut yliopistossa Meksikossa valokuvausta.

Frida on 41-vuotias toimittaja ja ollut alalla noin 17 vuotta. Frida on työskennellyt sekä radioissa että lehdissä. Hän tutkii tällä hetkellä työssään kirjoittavana toimittajana varsinkin talouteen liittyviä teemoja. Hän on opiskellut journalismia yliopistossa Meksikossa, tehnyt maisterin tutkintonsa Englannissa ja asunut myös toisessa Latinalaisen Amerikan maassa ja työskennellyt siellä. Lisäksi Frida työskentelee kansainvälisissä medioissa ja tekee journalismia sekä espanjaksi että englanniksi. Hän on toiminut myös fikserinä Meksikossa.

Rosio on 32-vuotias politiikan toimittaja. Hän on opiskellut yliopistossa Meksikossa journalismia ja työskennellyt toimittajana noin 12 vuoden ajan. Lisäksi hän on aiemmin toiminut myös freelancerina ja fikserinä.

Mariel on 37-vuotias freelancer-toimittaja. Hän on ollut alalla noin 15 vuotta. Viiden vuoden ajan hän oli toimittajana lehdessä, kunnes siirtyi freelanceriksi. Mariel tekee myös journalismia kansainvälisiin medioihin, eli kirjoittaa sekä espanjaksi että englanniksi. Hän on opiskellut Meksikossa yliopistossa kansainvälisiä suhteita ja asunut kotimaansa lisäksi kahdessa muussa Latinalaisen Amerikan maassa.

Haastattelut toteutettiin huhtikuussa 2022 Zoomin välityksellä. Päädyin toteuttamaan haastattelut espanjan kielellä, jotta haastateltavat tuntisivat olonsa mahdollisimman kotoisaksi ja pystyisivät ilmaisemaan ajatuksiaan sekä tunteitaan mahdollisimman monipuolisesti ja avoimesti omalla äidinkielellään. En halunnut kielimuurin olevan esteenä haastatteluissa ja vaikuttavan siten tutkimukseen tai tutkimustuloksiin. Koen espanjan kielen osaamiseni olevan yhtä vahvaa kuin englannin kieleni. Haastattelut

olivat kestoaltaan 39 minuutista noin tuntiin. Pisin haastattelu kesti tunnin ja 6 minuuttia.

Aineistonkeruumenetelmänä tutkimuksessa käytetään puolistrukturoitua teemahaastattelua, ja Hirsjärvi & Hurme (2008, 135) toteavatkin, että teemahaastattelun keinoin kerätty aineisto on yleensä runsas haastateltavien pienehköstä määrästä huolimatta. Pyrin itse haastattelijana pitämään huolen siitä, että haastattelut olisivat mahdollisimman monipuolisia kokonaisuuksia, joista tutkijana saan ammennettua materiaalia tutkimuksen analyysiin. Tutkijana ajattelen tämän teeman ollessa kyseessä, että tärkeää olisi kysyä mieluummin liikaa kysymyksiä kuin liian vähän.

5.3 Aineiston analyysin kuvaus

Kuvaan tässä luvussa aineiston analyysia. Ensimmäiseksi kerron haastatteluaineiston litteroinnista ja sen jälkeen litteroinnin jälkeen tapahtuvista vaiheista.

5.3.1 Litterointi

Haastatteluaineiston analyysi aloitetaan litteroinnista, eli aineiston tekstiksi muuttamisesta. Litterointi on siis analyysin ensimmäinen vaihe. Litterointi on tärkeä vaihe myös siksi, että se on tutkijan tapa tutustua omaan aineistoon ja samalla ottaa etäisyyttä itse haastattelutilanteeseen. (Ruusuvoori & Nikander 2017, 427 & 437). Toteutin tosiaan haastattelut keväällä 2022 ja litteroin haastattelut noin puoli vuotta sen jälkeen. Puolen vuoden aika mahdollisti sen, että sain ajallista etäisyyttä haastatteluihin ja tutkimusaiheeseen.

Litteroin aineiston sisällönanalyysin mukaisesti. Litterointiaineistoa tuli noin 35-50 liuskaa jokaisesta haastattelusta, riippuen haastattelun kestosta. Sisällönanalyysissa

analysoidaan haastattelussa puhuttuja sisältöjä. Tällöin litteroidaan sanatarkasti kaikki puhuttu, myös kaikki mahdolliset ns. tilkesanat, kuten *niinku* tai *tuota*. (Ruusu vuori & Nikander 2017, 430.)

Litteroin sanatarkasti kaiken puhutun, myös tilkesanat. Tein tavallaan litteroidessani ja analyysia tehdessäni kaksinkertaisen työn, sillä litteroin haastattelut tietysti ensin espanjaksi eli sillä kielellä, jolla haastattelut oli toteutettu. Samanaikaisesti kun litteroin, suomensin espanjankielistä litterointitekstiä mielessäni. Jokaisen sitaatin, jonka lainasin tämän tutkimuksen analyysiin, suomensin sanatarkasti. Tutkimuksen haastattelusitaatit ovat siis itse suomentamiani. Olen pyrkinyt tekemään suomennokset niin hyvin kuin osaan.

5.3.2 Analyysin vaiheet litteroinnin jälkeen

Ennen kuin tutkija lähtee käsittelemään litteroitua aineistoa, on hänen perehdyttävä aineistoon syvällisesti. Aineistoa on luettava kokonaisuutena moneen kertaan. Lisäksi tutkimuskysymys kannattaa tutkijan pitää mielessä koko ajan, jo ennen aineiston litteroinnin aloittamista. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 143; Ruusu vuori & Nikander 2017, 440.) Pidän siis tutkimuskysymyksen mielessä eräänlaisena litterointia ohjaavana työkaluna. Litteroituani haastatteluaineiston, perehdyin haastatteluaineistoon syvällisesti, eli luin tekstiä monen kertaan läpi. Lukiessani tekstiä läpi ajatuksella, pidän tutkimuskysymyksen edelleen vahvasti mielessäni, ikään kuin analyysia ohjaavana työkaluna.

Tuomi & Sarajärvi (2018, 104) toteavat tutkija Timo Laineen laatiman analyysikuvauksen pohjalta analyysiprosessissa olevan olennaista se, että aineistosta on valittava jokin tarkkaan rajattu, kapea ilmiö. Se, mistä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita, rajautuu sen mukaan, mikä on tutkimuksen tarkoitus ja tutkimustehtävä tai –ongelma. Kaikki muu aineisto jää analyysin ulkopuolelle, sillä kaikkia asioita ei voi tutkia ainoastaan yhden tutkimuksen puitteissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104-105.)

Kvalitatiivinen tutkimus tuottaa luokitteluja ja selityksiä erilaisille ilmiöille. Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena onkin ottaa kohteeksi ilmiö. Olennaista on selittää ilmiötä, tehdä se ymmärrettäväksi. (Alasuutari 1999, 233 & 237.) Analyysissä olennaista on siis rajata tutkittava ilmiö ja sen jälkeen yrittää selittää tuota ilmiötä.

Pyrin tekemään niin, että kun sain litterointiaineiston luettua moneen kertaan läpi, päätin, mitkä ilmiöt minua kiinnostavat tekstissä. Varmistin, että nämä ilmiöt ovat tutkimukseni mukaisia ja pyrkivät vastaamaan tutkimuskysymykseeni.

Yksinkertaisimmillaan analyysivaiheeseen kuuluvat aineiston *luokittelu*, *teemoittelu* ja *tyypittely*. Luokittelu on eräänlainen aineiston järjestämisen muoto. Aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan, montako kertaa jokainen luokka esiintyy aineistossa. Teemoittelu voi olla periaatteessa luokittelun kaltaista, mutta siinä painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu ja todettu. Kyse on siis laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Ideana on etsiä tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. Tyypittely tarkoittaa sitä, että tiettyjen teemojen sisältä etsitään näkemyksille yhteisiä ominaisuuksia ja muodostetaan näistä yhteisistä näkemyksistä eräänlainen yleistys eli tyyppiesimerkki. Toisin sanoen tyypittelyssä tiivistetään joukko tiettyä teemaa koskevia näkemyksiä yleistykseksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105-107.)

Litteroinnin ja ilmiön rajaamisen jälkeen aloin analysoida litterointiaineistosta teemoja, jotka tukivat tutkimuskysymystäni. Etsin kutakin teemaa kuvaavia näkemyksiä, ja niiden sisältä etsin näille näkemyksille yhteisiä ominaisuuksia. Pyrin muodostamaan näistä yhteisistä näkemyksistä eräänlaisen yleistyksen, eli tyyppiesimerkin, haastatteluaineiston sitaattien avulla. Tutkimusraportissani yritän selittää kutakin teemaa ja ilmiötä sitaattien avulla.

5.4 Tutkimuksen rajoitteet ja riskit

Haastattelussa tiedonkeruumenetelmänä on etujen lisäksi myös haittoja. Itse tiedostan, että haastateltava henkilö saattaa puhua toisin virallisessa tutkimushaastattelutilanteessa kuin jossakin muussa tilanteessa.

Ainutlaatuisessa vuorovaikutustilanteessa korostuu yhteisen luottamuksen rakentaminen. Luottamuksen rakentaminen tarkoittaa esimerkiksi sitä, että haastattelijan on kerrottava haastateltavalle totuudenmukaisesti haastattelun tarkoituksesta, pidettävä saamiaan tietoja luottamuksellisina ja varjeltava haastateltavien anonymiteettiä. Lisäksi haastattelijan on osoitettava kiinnostusta haastateltavaan ja tämän sanomisiin. Tutkimushaastattelutilanteet ovat luonteeltaan alati muuttuvia, mikä on tärkeää tiedostaa tutkimusta tehdessä. Vuorovaikutuksen merkitys kannattaa ottaa huomioon koko tutkimusprosessin ajan, vaikka haastattelutilanne ja sen vuorovaikutus ovat vain yksi osa tutkimuksen tekoa. (Ruusuvoori & Tiittula 2017, 66 & 80.)

Jokaisen haastattelun aluksi kerroin johdonmukaisesti siitä, mitä tutkin, mikä on haastattelun tarkoitus ja kerroin myös, että pidän tietoja luottamuksellisina ja suojele niiden anonymiteettia. Toivon anonymiteetin esilletuomisen luoneen haastateltaville turvallisuuden tunnetta, mikä mahdollisesti vaikutti turvallisen ja rentoutuneen haastatteluilmapiirin luomiseen. Kerroin heille myös, että nauhoitan jokaisen haastattelun.

Haastattelun luotettavuuteen saattaa jollain tavalla vaikuttaa se, että haastattelussa yksilöllä on usein taipumus antaa ikään kuin sosiaalisesti tai yhteiskunnallisesti suotavia vastauksia. Esimerkiksi kulttuuriset erot vaikuttavat tämän taipumuksen ilmenemiseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 195-196.)

Tässä tutkimuksessa haastatellaan toisessa maassa ja kulttuurissa eläviä ihmisiä, joten kulttuurierot on tiedostettava tutkimusta tehdessä. Tutkimuksessani on myös todella tärkeää ottaa huomioon se, että haastattelut toteutetaan Zoomin tai Teamsin välityksellä. Haastattelut eivät ole siis fyysisiä kohtaamisia, mikä on myöskin otettava huomioon. Tutkijalta haastattelijana vaaditaan suurta keskittymiskykyä ja läsnäoloa, kun

haastattelu tehdään toiselle puolelle maailmaa teknologian välityksellä, kahdeksan tunnin aikaero myös huomioiden. Teknologiset riskit on myös huomioitava. Esimerkiksi ensimmäisessä haastattelussa nettiyhteys pätki pahasti aluksi. On tiedostettava, että tämä saattoi jollain tavalla vaikuttaa haastattelun kulkuun, turvallisen haastatteluilmapiirin luomiseen ja ylipäätään luottamussuhteen syntymiseen. Näillä asioilla voi olla vaikutusta haastatteluaineistoon ja tutkimustuloksiin.

Huomioon otettava riski tutkimuksessa on myös se, että haastattelut on toteutettu espanjan kielellä. Koska haastatteluaineisto ei ole kerätty tutkijan äidinkielellä, on tärkeää tiedostaa, että jonkinlaisten väärinkäsitysten mahdollisuus on olemassa. Tutkijana en voi täsmällisesti ymmärtää heidän sanomisiaan sellaisella tarkkuudella kuin omalla äidinkielelläni.

5.5 Tietosuojakysymykset ja eettistä pohdintaa

Haastateltavien anonymisointi on olennainen osa tutkimuksen tekoa. Näin varmistetaan jokaisen tutkimukseen osallistuvan tietosuoja. Litteroinnin aikana aineisto anonymisoidaan, eli siitä muutetaan kaikki tiedot, joiden perusteella on mahdollista tunnistaa haastateltava. Anonymisointi takaa sen, että aineistosta ei muodostu henkilörekisteriä. (Ruusuvoori & Nikander 2017, 438.) Muutin siis haastateltavieni etunimet kuvitteellisiksi nimiksi: Lucia, Frida, Rosio ja Mariel. Muutin myös joidenkin haastateltavien sellaiset tiedot, joiden perusteella olisi ollut mahdollista tunnistaa haastateltava.

Tietysti Suomen kontekstissa tietosuojakysymys ei välttämättä ole niin merkittävä siinä suhteessa, että Meksikon väkiluku on äärimmäisen suuri. On vaikea yhdistää Suomesta käsin haastateltu henkilö johonkin henkilöön kyseisessä maassa, ellei tutkimuksen lukija satu tuntemaan Meksikon toimittajakuntaa erityisen kattavasti. Lisäksi tutkimus on

kirjoitettu suomeksi, joten todennäköisyys sille, että meksikolainen osaisi lukea tutkimuksen suomea sujuvasti, on hyvin pieni.

Kenelläkään ulkopuolisella henkilöllä ei ole ollut pääsyä haastattelunauhoihin tai litteroituun aineistoon prosessin missään vaiheessa. Analyysin teon jälkeen hävitin haastattelunauhoitukset. Dokumentit, joihin otin ylös haastateltavien oikeat nimet, on hävitetty, eikä kenelläkään ulkopuolisella ole ollut pääsyä myöskään niihin dokumentteihin.

Tutkimuksen eettisyyden kannalta analyysia tehdessä on myös tärkeää tiedostaa tutkijan mahdollisten ennako-oletusten olemassaolo. Nämä ennako-oletukset eivät saa vaikuttaa tutkimuksen analyysin tai tuloksiin, vaan tutkijana minun on häivyttävä ne omasta mielestäni.

6 ANALYYSI

Tässä luvussa analysoin litteroidun haastatteluaineiston tuloksia. Tuon haastateltavieni sitaattien avulla esille heidän kokemuksiaan siitä, miten machismi näkyy heidän työssään toimittajina. Lisäksi luvun lopussa pohdin ratkaisuja siihen, mitä machismin kitkemiseksi voitaisiin tehdä haastattemieni toimittajien mukaan. Miten naistoimittajien asemaa Meksikossa voitaisiin parantaa?

Tutkimuskysymyksenäni on: *miten machismi näkyy meksikolaisten naistoimittajien työssä?*

Litteroidun aineiston perusteella voidaan todeta, että machismi näkyy haastattemieni toimittajien kokemusten mukaan heidän työssään niin toimituksissa ja työyhteisössä

kuin kentällä haastateltavien parissa. Machismi on kaikki toimittajan työn osa-alueet läpäisevä teema, ja haastateltavat osasivat hyvin nimetä ja määritellä machismin käsitettä ja kertoa esimerkkejä tilanteista, joissa machismismi konkreettisesti ilmenee heidän työssään. Mielenkiintoista kuitenkin on, että yksikään haastateltavistani toimittajista ei tunnistanut tai osannut määritellä marianismin käsitettä.

Pyrin vastaamaan tutkimuskysymykseeni haastatteluaineistosta nousseiden kolmen (3) pääteeman avulla. Nämä teemat toistuivat jokaisen haastateltavani vastauksissa. Nämä pääteemat ovat (1) *vähättely ja uskon puute naistoimittajien ammatillisista kyvyistä*, (2) *seksuaalinen häirintä ja ahdistelu* sekä (3) *riskien ennakointi ja minimointi toimittajan työssä*.

Lisäksi olen vielä tuonut esille haastateltavien vastauksissa toistuneet meksikolaisten toimittajien huonot työolot, joihin sisältyy sosiaaliturvan tarve, huono palkkaus ja suojelun puute (luku 6.4). Nämä puutteet vaikuttavat olennaisesti myös naistoimittajien työhön.

6.1 Vähättely ja uskon puute naistoimittajien ammatillisista kyvyistä

Jokainen haastateltava toi esille kokemuksen, että he ovat urallaan kokeneet vähättelyä sekä uskon ja luottamuksen puutetta omiin ammatillisiin kykyihinsä. Omiin kykyihin liittyvää vähättelyä on ilmennyt niin toimituksissa kuin haastateltavien keskuudessa. Myös muilla ihmisillä saattaa olla stereotyyppisiä käsityksiä siitä, millaisia naistoimittajat ovat ja millaisia työtehtäviä he tekevät.

Mariel kuvaa toimittajan työn olevan Meksikossa raskasta sekä miehille että naisille. Omien kykyjen osoittaminen vielä lisää naistoimittajien työkuormaa. Naisille myös saatetaan antaa kaikenlaisia työtehtäviä enemmän kuin miehille.

Olet sä mies tai nainen, työpaikan epävarmuus on hankalaa toimittajilla täällä, ei ole sosiaaliturvaa eikä sairausvakuutusta ole. Että... Lisäksi naistoimittajien pitää työskennellä tuplasti enemmän, jotta me voimme osoittaa meidän kykymme... Se on uuvuttavaa. (Mariel)

Naisille myös ladataan.... Hmm...Tai vain niin kuin kaadetaan enemmän töitä. Koska naisten täytyy olla niin kiitollisia töistä. (Frida)

Frida kuvaa myös toimituksen palautteenantokulttuuria.

Kulttuuri on, että kun teet huonosti saat palautetta. Kun teet hyvin, sitä ei onnitella. (Frida)

Haastateltavat toivat esille, että toimitukset ovat yleensä hyvin miesvaltaisia, ja johtoasemissa sekä esihenkilöinä nähdään yleensä vain miehiä. Lucia on kokenut kuvajournalistina omien kykyjen vähättelyä suoraan esihenkilöltä.

Kun minulla oli vähän kokemusta, vuonna 2017 aloitin työskentelyn yhdessä toimituksessa, joka tekee journalismia kansainväliseenkin mediaan. No, todellisuudessa minut nähtiin hyvänä työntekijänä. Minun kykyyni tehdä työtä luotettiin hyvin pian. Ja sitten minun kuvani maanjärityksestä, oli lehden kannessa. [...] Se menestyi hyvin ja kuva sai kansainvälistäkin menestystä. Ja sitten, minua onniteltiin. Niin, miespomo toimituksesta ja kaikki. Ja no. [...] Pomoni sitten kysyi... Hän soitti minulle myöhemmin. Olin kotona ja hän soitti minulle, minulle ja sanoi: "Hei kuule, haluan puhua sinun kanssasi, koska..." Hän sanoi: "Et ole tainnut ottaa niitä valokuvia, eikö niin? Joku muu otti ne?" Oikeastaan hän sanoi siis minulle, että minun poikaystäväni olisi ottanut ne kuvat. Poikaystäväni on myös valokuvaaja." (Lucia)

Tämä Lucian kertoma esimerkki osoittaa, että jopa esihenkilö voi vähätellä naistoimittajan tai -kuvajournalistin ammatillisia kykyjä näin räikeästi. Lucian esihenkilö,

sukupuoleltaan mies, oletti, että vain mies pystyisi ottamaan erinomaisia ja kansainvälisesti menestyviä valokuvia – ei nainen.

Myös Frida tuo esille, että hänen miespuoliset esihenkilöt eivät salli hänen olevan itsevarma ja päättäväinen. Mariel koee, että yleensä ajatellaan naisen ammatillisen osaamisen tai uralla etenemisen perustuvan siihen, että nainen on tehnyt esimerkiksi seksuaalisia palveluksia toimituksen esihenkilöstölle, ei naisen ammatilliseen osaamiseen.

*Miespomot eivät kestä sitä, että tiedän asioista enemmän kuin he. Että...
Esimerkiksi talousasioista tai politiikasta. (Frida)*

*Aina kaikki perustuu ajatus... ajatus... että nainen on tehnyt jonkun seksuaalisen teon. Tehnyt jonkun palveluksen. Seksuaalinen palvelus.
Harvoin tai koskaan puhutaan naisten osaa... Mitä nainen osaa. (Mariel)*

Meksikolaisten naistoimittajien luoman järjestö CIMAC:in (2022) teettämän naistoimittajia koskevaa väkivaltaa käsittelevän raportin mukaan meksikolaisten naistoimittajien ääntä toimituksissa on pyritty vaientamaan monin tavoin. Yksi tapa on kieltää antamasta heille työtä ollenkaan meksikolaisissa toimituksissa, tai ainakaan johtavissa asemissa. Toinen tapa on vaientaa heidät objektisoimalla ja seksualisoimalla pelkiksi esineiksi. Heille ei ikään kuin annetta omaa ääntä, jotta he voisivat näyttää todellisen persoonallisuutensa ja osaamisensa. (CIMAC 2022, 77.) Tämänkaltainen naisten äänien vaientaminen toimituksissa on linjassa myös haastateltavien kokemusten kanssa.

Lisäksi Lucia tuo esille, että naiset nähdään stereotyyppisesti tietynlaisina niin työelämässä toimittajina kuin työelämän ulkopuolellakin. Ja miehen rooli on olla vahva suojelija.

*Naiset nähdään heikkoina ja herkkinä. Miesten täytyy suojella heitä.
(Lucia)*

Naistoimittajuuteen liitetään myös tietynlaisia stereotyyppioita ja oletuksia toimituksen ulkopuolella.

Minulta kysytään usein, että teenkö televisiota. Ajatellaan, että... Että naisena olet töissä televisiossa tai kulttuuritoimituksessa. (Mariel)

Mariel, Frida ja Lucia ovat kokeneet toimituksissa, että naistoimittajille yleensä annetaan vain tietynlaisia aiheita, yleensä ns. naisyleisölle suunnattuja aiheita. Mariel nimittää vaativia aiheita, kuten politiikkaa tai huumekauppaa tutkivia juttuja, englanniksi nimellä *hard news*. Näitä vaativia aiheita ei naistoimittajille anneta helpolla, vaan oletuksena on, että vain miehet pystyvät työskentelemään näiden vaativien aiheiden parissa. Marielin mukaan erityisen työlästä on tarjota juttuaiheita freelancer-toimittajana.

Kyllä se on, kielletään tietystä, varsinkin turvallisuutta koskevien juttujen tekeminen naisilta. On vaikeaa löytää Meksikossa naistoimittajaa, joka tekisi juttuja vaikka huumekaupasta. Ajatellaan, että se on vaarallista naisille... Mutta se on myös tapa, tapa rajoittaa naisen uran etenemistä, eikö olekin? (Frida)

Luottamusta enemmän naistoimittajia kohtaan, että uskalletaan lähettää esimerkiksi sota-alueille ja vaikeisiin tilanteisiin myös naisia. Monet uskovat, että vain miehet pystyvät tähän. (Lucia)

Turhauttavia tilanteet, kun lähetät juttutarjouksen jostain aiheesta mediaan ja näet myöhemmin saman aiheen ja jutun mediassa, mutta miehen kirjoittamana. Täytyy taistella koko ajan luottamuksesta. Ja se on päivittäistä se taistelu... Öö... Sinun täytyy osoittaa, että osaat ja että täytyy esitellä juttuaihe. Luottamusta he eivät anna toimituksessa automaattisesti. (Mariel)

Tämä tarkoittaa sitä, että naisten tekemän työn mahdollisuuksia rajoitetaan, ammatillinen kehittyminen vaikeutuu ja pahimmassa tapauksessa naistoimittajien uran eteneminen estyy. Rosio on kokenut vähättelyä myös haastattelutilanteissa politiikan toimittajana.

Myös monet sanovat minulle, että olet tosi nuori. Tai siis näytän nuorelta... Siis näytän nuoremmalta kuin olen... Olet tosi nuori kirjoittamaan näistä teemoista. Miten he antoivat sinulle tämän työn? Koska he ajattelee... Että... Vain kokeneet, iäkkäät ja usein vain miehet kirjoittavat näistä politiikasta ja sen teemoista ja niin. Ei nuoret naiset. (Rosio)

Tässä Rosion esimerkissä ikään kuin kyseenalaistetaan nuoren naisen ammatillinen osaaminen. Esimerkki sisältää ajatuksen, jonka mukaan nuoret naistoimittajat eivät olisi kykeneväisiä tekemään juttuja politiikasta, eli näistä Marielin nimeämistä vaativista aiheista (hard news).

Myös Frida työskentelee talouteen ja politiikkaan liittyvien aiheiden parissa. Hän on myös kokenut haastattelutilanteissa vähättelyä.

Kun toimin talous...politiikka...aiheiden parissa. Esimerkiksi yksi kerta eräs iso nimi alalla ei vastannut kysymyksiini. Katsoi ja vastasi aina vain mieskollegaani päin. On myös trendi nyt, että ensin miehet sanovat olevansa feministejä, mutta viiden minuutin päästä paljastuu... Paljastuu, ettei he todellakaan ole. (Frida)

Fridan esimerkki osoittaa, että vähättelyä saattaa esiintyä Meksikossa haastattelutilanteissa siten, että pahimmillaan naistoimittaja jätetään huomiotta kokonaan. Naiset ikään kuin nähdään siis ”heikompana” tai ”herkempänä” sukupuolena monin tavoin. He eivät ikään kuin voi tehdä toimittajan työtä samoin tavoin kuin miehet. Naiset eivät ole yhtä kyvykkäitä työssään kuin miehet.

Machismi pyrkiikin alleviivaamaan ja painottamaan miesten valtaa suhteessa naisiin. Miehillä on eräänlainen määräysvalta ja kontrolli naisiin. (Chant 2003, 14; Craske 1999,

12.) Haastateltavani ovat siis kokeneet vähättelyä ja epäluottamusta heidän kykyihinsä monin tavoin. Heidän kokemuksensa kertovat, että ala on miesvaltainen. Miehillä on siis valta sanoa naisille suorasti tai epäsuorasti, mihin he kykenevät tai eivät kykene. Heillä on ikään kuin oikeus kyseenalaistaa heidän osaamisensa. Epäilemättä haastatteluaineistosta nousseiden esimerkkien perusteella tämä valtasuhde on läsnä näiden naistoimittajien työn teossa.

Machismin yhteydessä voidaan puhua myös hegemonisesta maskuliinisuudesta. Käsite on peräisin angloamerikkalaisesta miestutkimuksesta ja sitä käytetään myös Latinalaisessa Amerikassa. Hegemoninen maskuliinisuus tarkoittaa maskuliinisuuden ihanteita tai ideologiaa, joka määrittelee miehisyyden ikään kuin feminiinisyttä paremmaksi ihanteeksi. Hegemoninen maskuliinisuus on maskuliinisuutta, jota kulttuuri odottaa miesten myös pitävän yllä. (Vuola & Vuorisalo-Tiitinen 2014, 175.)

Ohjaako siis näiden haastateltavieni esimerkkien kaltaisia miehiä periaate, joka määrittelee heidän sukupuolensa ikään kuin naisia paremmaksi? Mahdollisesti, jos esihenkilö soittaa jopa vapaa-ajalla haastattelemalleni Lucialle, ja kyseenalaistaa hänen osaamistaan ja väittää, että joku mies on työn tehnyt. Tämänkaltaiset oletukset sisältävät asenteen, että vain miehet pystyt erinomaiseen ja haasteelliseen työhön, eivät naiset.

Machistinen ajattelu näkyy haastateltavien mukaan myös median journalistissa sisällöissä ja poliitikkojen puheissa.

On aamun radio-ohjelmia vain naisille, koska heidän oletetaan olevan kotona. (Rosio)

Rosio viittaa tällä esimerkillä siihen, että nämä radio-ohjelmat käsittelevät varsinkin kotiäidin arkea ja sisältö on suunnattu heille.

Jopa presidentti... Meidän presidentti puhuu naisista, että naiset ovat hoitajia. Tietynlaisissa ammateissa vaan. On naisten työt ja miesten työ. Ei tarvitse... Että, että... Ei paljon maksaa heille. (Frida)

Nämä esimerkit osoittavat, että mahdollisesti meksikolaisessa kulttuurissa elää syvällä ajatus vahvoista sukupuolirooleista. Nämä vahvat sukupuoliroolit myös vaikuttavat siihen, mitä naisten oletetaan osaavan ja mihin pystyvän työelämässä. Tärkeää on kuitenkin huomioida, että nämä machistiset asenteet ja vahvat sukupuoliroolit ovat muuttuvia ja muokattavissa. Maskuliinisuuksia on olemassa erilaisia, ja maskuliinisuus ei ole myöskään staattinen ominaisuus, vaan historian saatossa syntynyt ilmentymä, sosiaalinen konstruktio ja kulttuurin luoma käsite (Vigoya 2003, 37).

Mariel tuo esille myös huolen, että mikäli tiettyjä teemoja tutkitaan vain miestoimittajien toimesta, journalististen sisältöjen näkökulmat jäävät kapeiksi.

Jos vain tiettyjä teemoja käsitellään ja tutkitaan miesten toimesta... Huumeet, politiikka, väkivalta. Monet teemat jää sen ulkopuolelle ja naisen näkökulma näissä aiheissa puuttuu. (Mariel)

6.2 Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu työssä

Jokainen haastateltava on kokenut tavalla tai toisella arjessa seksuaalista häirintää ja ahdistelua. Jokainen haastateltava on itse kokenut ja todistanut seksuaalista häirintää niin toimituksissa kuin kentällä esimerkiksi haastattelutilanteissa tai virkavallan taholta. Lucian esimerkki kertoo, että Meksikossa naisen seksuaalinen häirintä on vakava yhteiskunnallinen ongelma.

Kehon rajoja ei kunnioiteta. Tunnet kadulla katseet, sinua katsotaan ja metrossa voidaan tulla lähelle. Myös pienempänä kehoani kosketeltiin kaduilla intiimeistä paikoista. (Lucia)

On tutkittu, että seksuaalinen häirintä varsinkin naistoimittajien keskuudessa on maailmanlaajuinen ongelma. Kansainvälinen Toimittajat ilman rajoja -järjestö (RSF) julkaisema *Sexism's toll on journalism* -raportti osoittaa, että naistoimittajiin kohdistuu seksuaalista ahdistelua, sopimatonta koskettelua, sanallisia ja fyysisiä seksuaalisia hyökkäyksiä, raiskauksia ja niillä uhkailua sekä syrjintää, loukkauksia ja kiusaamista. (RSF, 2021.) Haastateltavani ovat kokeneet ainakin seksuaalista ahdistelua, sopimatonta koskettelua ja lähentelyä.

Periodistas Unidas Mexicanas -kyselytutkimuksen mukaan 73 prosenttia meksikolaisissa tiedostusvälineissä työskentelevistä naisista on kokenut työssään seksuaalista häirintää, kiusaamista, syrjintää ja vainoa (Periodistas Unidas Mexicanas 2020). Tämän lisäksi meksikolaiset naistoimittajat saattavat kokea eritasoista väkivaltaa: seksuaalista, psyykkistä, fyysistä ja taloudellista väkivaltaa. Lisäksi naistoimittajat saattavat kokea perheväkivaltaa. (CIMAC 2022, 77.) Seksuaalinen häirintä naistoimittajan työssä ja vapaa-ajalla on todellinen vaara ja ongelma.

Esimerkiksi Tilastokeskuksen mukaan naisiin kohdistuu väkivaltaa erityisesti parisuhteessa, perheessä - ja työpaikoilla. Miesten kohtaama väkivalta on useimmiten katuväkivaltaa, vapaa-ajanviettopaikoissa tapahtuvaa ja pienten ryhmien sisällä tapahtuvaa väkivaltaa. Väkivaltaa parisuhteissa käyttäneitä miehiä tutkittaessa on havaittu, että väkivaltilanteet liittyvät usein hallinnan pyrkimykseen, naisen seksuaalisuuden kontrollointiin ja miehisyden esittämiseen. (Keskinen 2010, 244 & 247.) Valtasuhde on siis läsnä seksuaalisessa väkivallassa.

Jokainen haastateltava on kokenut seksuaalista häirintää tai lähentelyä työpaikoillaan toimituksissa.

Pomo pyysi ulos. Mutta ei työmerkeissä. Hän yritti pussata minua. (Lucia)
Siitä on kauan aikaa, mutta yksi lehden omistaja pyysi aina iltaisin vain toimistoonsa, esimerkiksi illalla seitsemän aikaan. Kun kaikki muut olivat jo lähteneet. Vaikeaa, kun haluat sanoa ei, mutta se on omistaja, jolle et voi sanoa ei työpaikkasi takia. (Mariel)

Varsinkin häirintää olen kokenut uran alussa, varsinkin, varsinkin kahdessa työpaikassa. Työkaverit heitteli kaikenlaisia kommentteja ja vitsejä, kommentoi ulkonäköäni. (Rosio)

Oon huomannut, että tunnelma voi olla hyvin machistinen, editorit on vaan miehiä yleensä. Oon todistanut, että sanotaan kaikenlaisia kommentteja naistoimittajille neitsyyden menettämisestä ja vaikka mistä. (Frida)

Mariel myös nimeää flirttailun ja häirinnän välillä vallitsevan *ohut raja*.

On myös todella ohut raja, jossa tasapainoillaan flirttailulla, kanssa. Kommentit, miten hyvältä tai kauniilta näytät. Mutta... Jos olisin itse mies, en sanoisi niin. (Mariel)

Seksuaalista häirintää tai lähentelyä voi ilmetä myös toimittajien tehdessä työtä kentällä, esimerkiksi virkavallan, kuten poliisin toimesta.

Poliisit saattavat huijata puhelinnumeroni. Olen esimerkiksi keikalla, ja poliisi tulee. Tulee ja sanoo, että hei anna numerosi, tiedän jotain. Sitten annan puhelinnumeroni. Mutta oikeasti sitten soittavat, sitten pyytävät ulos. Ikinä miehet eivät joudu tällaista kokemaan kadulla valokuvatessaan. (Lucia)

Sukupuolittuneen väkivallan ja seksuaalisen häirinnän uhreista maailmanlaajuisesti 50 % onkin kokenut seksuaalista häirintää viranomaisten taholta, kuten valtion, poliisin tai poliitikkojen toimesta. 46 % uhreista on kokenut seksuaalista väkivaltaa kollegoiltaan. (RSF 2021, 11.)

Häirintää esiintyy myös muutoin keikoilla tai haastattelutilanteissa.

Työskentelen paljon siirtolaisuuden ja maahanmuuton parissa, paljon. Tietyissä tilanteissa esimerkiksi jengit, jengien jäsenet voivat kommentoida kaikkea. Näissä, näissä tilanteissa on pakko oppia navigoimaan. (Mariel)

Kerran tehtäväkseni tuli haastatella yhtä muusikkoa. [...] Kamalaa, pelottavaa, erittäin epämukavaa. (Frida)

Mariel tuo esiin, että naistoimittajille on erityisen stressaavaa joutua tasapainoilemaan esihenkilöiden hankalan ja ahdistavan käytöksen sekä ammatillisen roolin välillä. Pelko töiden menettämisestä on läsnä, kun kyse on toimituksen esihenkilöistä ja vaikutusvaltaisista ihmisistä. Tätä tasapainoilua hän nimittää *navigoinniksi*.

Minulla oli myös erittäin, erittäin vaikutusvaltainen pomo. Oli paljon yhteyksiä presidenttiin jne. Eräänä iltana hän jonkun toisen vaikutusvaltaisen toisen henkilön kanssa kommentoi ulkonäköäni jne. Olin 24 tai 25. Tällaisessa tilanteessa on todella vaikea navigoida. Ja olla freelancer. Tiedät, että he lopettavat töiden antamisen. Haluat, että he maksavat, mutta et halua, että kommentoivat ulkonäköäni. [...]
Navigointi pomojen kanssa on uuvuttavaa ja monimutkaista. Miten vastata ja olla varovaisesti miespomon kanssa. Muutenkin stressaavan työn lisäksi, lisäksi täytyy luoda strategiaa, miten navigoida. (Mariel)

Marielin esimerkki osoittaa, että tämänkaltainen navigointi ja seksuaalinen häirintä aiheuttavat ylimääräistä stressiä työntekijälle. Tämä voi oirehtia unettomuutena, keskittymiskyvyn alentumisena tai emotionaalisena herkkyytenä. Jopa 54% sukupuoleen perustuvan väkivallan uhreista koki pelkoa oman työpaikan menettämisestä. (RSF 2021, 23.)

Selkeästi edellä mainitussa Marielin antamassa esimerkissä on stressin lisäksi myös aistittavissa pelkoa oman työpaikan menettämisestä. Juuri tämän pelon takia Marielin on yritettävä navigoida työpaikallaan ja kehittää strategioita, miten kommunikoida esihenkilöiden kanssa.

Millaisia ratkaisustrategioita haastateltavani ovat sitten keksineet selvitäkseen tilanteista, joissa heitä ahdistellaan tai häiritään seksuaalisesti? Frida on esimerkiksi kehittänyt itselleen eräänlaisen suojakuoren. Rosiota on auttanut aktiivinen feminismi ja itsensä feministinä tunnetuksi tekeminen.

Ei epäilystäkään, haluan sanoa, että levitän todella vihamielistä ja kylmää energiaa. On puolustusasenne minulta. En halua ystäväystyötä miesten kanssa helposti. (Frida)

Mutta kun minut tunnettiin myöhemmin feministinä, häirintä ja ahdistelu väheni niin... He puhuivat ja nauroivat, että se, se suuttuu. Kun tietoisuuteni feminismistä kasvoi, päätin erota näistä ahdistelevista työpaikoista. (Rosio)

Miesten ahdisteleva käytös ja seksuaalinen häirintä ikään kuin sallitaan kaikkialla. Mielenkiintoista on, että maailmanlaajuisesti miestoimittajiin kohdistuvat hyökkäykset, häirintä tai kiusaaminen rajoittuvat heidän ammatilliseen osaamiseensa ja työhönsä, kun taas naistoimittajiin kohdistuviin hyökkäyksiin ja häirintään liittyy enimmäkseen naisvihaa ja seksismiä, jolla heidät pyritään hiljentämään. Tämä tarkoittaa sitä, että naistoimittajia häiritään kaikkein intiimimmällä ja henkilökohtaisimmalla tavalla. 78, 74

% naistoimittajiin kohdistuvista hyökkäyksistä esiintyy henkistä väkivaltaa, uhkailua, häirintää ja työn halventamista. (CIMAC 2022; El Pais México 2022.)

6.3 Riskien ennakointi ja minimointi toimittajan työssä

Haastateltavieni vastauksissa toistuivat riskien ennakkoinnin ja minimoinnin välttämättömyys naistoimittajan työssä. Machismi vaikuttaa haastattelemieni naistoimittajien kokemusten mukaan työssä olennaisesti siihen, miten he joutuvat esimerkiksi suunnittelemaan juttukeikkojaan ennalta. Työssä esiintyvät riskit ja niihin varautuminen voi aiheuttaa ylimääräistä stressiä. Rosio ja Mariel kuvaavat, että uhkat vaanivat kaikkia Meksikon naisia joka puolella.

YK:n naisten syrjinnän poistamista koskevaa yleissopimusta (CEDAW) valvova komitea on huolestunut Meksikon naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Meksikon lait ja virnaomaiset eivät suojele naisia ja tyttöjä hyväksikäytöltä ja väkivallalta. Pelkästään esimerkiksi vuonna 2019 Meksikossa tapahtui yli tuhat naismurhaa. (Globalis 2022.) Väkivallan pelko varjostaa meksikolaisten naistoimittajien työtä jatkuvasti. Tämä pelko myös vaikuttaa siihen, miten ja missä ympäristöissä ja kenen kanssa toimittajan työtä kannattaa milloinkin tehdä.

Naiset elää täällä riskien ja uhan alla. Riippuu myös naisen luokasta ja rodusta, vaikuttaa siihen. Suurempi vaara joutua väkivallan uhriksi on vaikka alkuperäiskansaansa kuuluvalla tai afromeksikolaisella naisella.
(Rosio)

Sexis'm toll on journalism –raportin mukaan Rosio on oikeassa. Etniseen tai seksuaali- ja sukupuoli vähemmistöön kuuluvalla toimittajalla on suurempi riski joutua väkivallan kohteeksi. Varsinkin transsukupuoliset, biseksuaalit ja lesbot ovat suuressa vaarassa joutua väkivallan kohteeksi maailmanlaajuisesti. (RSF 2021, 20.)

*On vaikea esimerkiksi aikaisin aamulla kulkea julkisessa liikenteessä.
Koska olen nainen. (Mariel)*

Julkisessa liikenteessä ja julkisilla paikoilla liikkuminen on haastateltavien mukaan siis riskialttiimpaa naisille kuin miehille. Vastauksissa toistuivat, että juttukeikalle lähtiessä naistoimittajan on pidettävä huolta, että joku muu tietää aina myös, mihin hän on kulloinkin menossa töihin.

Täytyy ilmoittaa missä kuljen ja milloin palaan. Tässä maassa naisena eläminen on koko ajan hereillä olemista. (Frida)

Kaikki haastateltavat olivat myös sitä mieltä, että eivät mielellään työskentele kentällä yksin. Ja mikäli heidän on joissain tilanteissa työskenneltävä yksin, heidän on ilmoitettava sijaintiansa kollegoilleen tai läheisilleen jatkuvasti.

En lähde tiettyihin paikkoihin yksin. Esimerkiksi valokuvaaja, ystävä, kuka tahansa mukana. Pitää esimerkiksi ulkona ja haastattelutilanteissa, niin kuin, varsinkin paikoissa, tietyissä paikoissa, olla tiedossa sijainti läheisillä. Esimerkiksi, esimerkiksi whatsappin kautta kommunikoin sijaintiani. [...] Minulla on kaksi puhelinta. Toinen työlle ja toinen yksityiselämälle. (Mariel)

Mielellään työskentelen keikoilla jonkun kanssa. Tai jos työskentelee keikoilla yksin, ilmoittaa kollegoille missä on. Ja mitä aikoo tehdä. (Lucia)

Rosio työskentelee yleensä yksin.

Työskentelen yksin. Täytyy pitää huoli omasta protokollasta turvallisuuden suhteen. Se... Se on ylimääräinen stressi työssä. [...] Nyt...

*Koen, että minulla on työkaluja enemmän puolustaa itseäni ulkona.
(Rosio)*

Rosio viittaa sitaatissaan siihen, että kokee itsellään olevan enemmän työkaluja nykyään kuin esimerkiksi uransa alussa.

On selvää, että väkivallan ja häirinnän uhka vaikuttaa naistoimittajan työhön Meksikossa eri tavalla kuin vaikkapa Suomessa. Riskeihin varautuminen tai yksin työskentely voi aiheuttaa uudenlaista stressiä naistoimittajan työssä.

6.4 Toiveena sosiaaliturva, parempaa palkkaa ja suojelua

Haastateltavien vastauksissa myös toistui toive paremmista työoloista kaikille meksikolaisille toimittajille, sekä naisille että miehille. Tämä toive on olennaista ottaa huomioon, kun tarkastelemme myös naistoimittajan asemaa ja machismin esiintymistä työssä.

On olennaista huomioida, että naiset joutuvat täten toimittajan työssään kokemaan mahdollisesti moninkertaista stressiä. Stressiä syntyy työssä näistä kaikkia toimittajia koskevista huonoista työoloista sekä sukupuoleen perustuvasta machismista. Jokainen haastateltava oli sitä mieltä, että meksikolaiset toimittajat tarvitsevat sosiaaliturvan, jota ei tällä hetkellä maassa ole. Lisäksi he kokivat, että toimittajien palkka on aivan liian alhainen, suorastaan ala-arvoinen. Myös parempia työ sopimuksia tarvitaan.

Palkka on todella huonoa. Maksavat palkkaa vain paikallisissa medioissa vain noin 100 Yhdysvaltain dollaria. (Frida)

Paikalliset mediat eivät maksa hyvin. Kansainväliset mediat, ne mediat maksavat paremmin. (Lucia)

Varsinkaan paikalliset mediat eivät siis maksa riittävästi toimittajille. Kansainvälisille medioille työn tekeminen houkuttaa meksikolaisia toimittajia paremman palkkauksen vuoksi. Haastateltavistani ainakin kaksi teki säännöllisesti työtä myös kansainvälisiin medioihin.

Rosio kuvaa sitaatissaan, että alalta lähtö houkuttelee myös sosiaaliturvan puutteen ja huonon palkkauksen vuoksi. Naistoimittajat lähtevätkin alalta matalan palkkauksen lisäksi myös siksi, että heille ei tarjota uusia työmahdollisuuksia eikä myöskään mahdollisuuksia edetä uralla (Reyna, 2021).

Se on, että huonosti maksetaan toimittajille. Palkat ovat alhaisia ja sopimukset ovat epäoikeudenmukaisia ja huonoja. Ja sosiaaliturvaa tai sairasmakuutusta ei ole. Täytyy sitten etsiä töitä freelancerina tai muita töitä. (Rosio)

Lucia kokee toimittajan työn olevan hyvin tärkeää Meksikossa ja ihmettelee sitä, miksi sosiaaliturvaa ei ole taattu toimittajille sen vaativuuden takia.

Sosiaaliturva toimittajille täytyy olla. Kuka tukee minua, jos jotakin tapahtuu? Toimittajan työ täällä on yhtä tärkeää, täällä, kuin vaikka lääkärin työ täällä. (Lucia)

Kolme haastateltavaa toivat myös esille suojelun tarpeen työssään. Mariel kuvaa esimerkissään, että varsinkin tutkivat naisjournalistit tarvitsevat suojelua. Tutkivat naistoimittajat tarvitsevat suojelua myös CIMAC:in teettämän raportin perusteella, varsinkin poliittisia aiheita tutkivat naistoimittajat (CIMAC 2022). Tämän mukaan erityisesti politiikan toimittaja Rosio kaipasi erityistä suojelua.

On naisia sellaisissa toimituksissa, joissa sisältö on suunniteltu naisille. Mutta esimerkiksi tutkivia journalisteja ei suojella. Heille... Heille on... Työ on vaikeaa. Esimerkiksi Lydia Cacho joutui lähtemään maasta. (Mariel)

Lydia Cacho on kenties tunnetuin meksikolainen tutkiva toimittaja, joka joutui lähtemään maasta ja asuu nykyään Espanjassa. Hän on tutkinut jutuissaan erityisesti tyttöjen ja naisten oikeuksia, ja heitä koskevaa väkivaltaa sekä ihmiskauppaa. (CCCB 2012.) Kaikenlainen häirintä ja uhkailu yleensä kohdistuukin naistoimittajiin, jotka tekevät journalismia naisten oikeuksista (RSF 2021, 15).

Mariel tuo myös esille, että tähän naistoimittajien suojeluun liittyy myös kaikenlaisen häirinnän ja uhkailun ottaminen vakavammin.

Häirintä täytyy ottaa vakavammin. Myös sosiaalisessa mediassa. Tulee tappouhkauksia Twitterissä, vain koska, koska olet nainen. (Mariel)

Frida kokee, että sosiaalisessa mediassa naistoimittajat saavat osakseen enemmän vihaisia reaktioita, ja Rosio on kokenut häirintää sosiaalisessa mediassa. Reaktiot sosiaalisessa mediassa koostuvat yleensä pilkkaamisesta ja loukkauksista. Hyökkääjät viittaavat naistoimittajien henkilökohtaiseen elämään seksistisellä, machistisella ja misogynistisella tavalla. Lisäksi he mitätöivät journalistisen työn tasoa. (CIMAC 2022, 67.)

Reaktio sosiaalisessa mediassa nais, naistoimittajien juttuihin on paljon, niin kuin...Niin kuin väkivaltaisempi kuin miesten juttuihin. Olen huomannut sen. (Frida)

Saan sosiaalisessa mediassa paljon kommentteja, kommentteja, jotka... Jotka sisältää paljon naisvihaa. (Rosio)

Frida on kuitenkin tullut siihen tulokseen, että oma henki on toimittajan työtä tärkeämpi.

Kerran teimme jutun (sanoo toimittajan nimen) kanssa. Kun se oli julkaistu, saimme uhkauksia jne. Mutta en kokenut että henkeni olisi vaarassa. Pelkäsin, mutta uskoin, että, että, he eivät voisi fyysisesti tehdä minulle mitään. [...] Olen päättänyt, kuitenkin, että oma henkeni on tärkeämpi kuin yksikään tarina. (Frida)

6.5 Vaihtoehtoja machistiselle työympäristölle?

Tässä luvussa esittelen myös tiiviisti eräänlaisia vaihtoehtoja tai ratkaisuja machismin kitkemiseksi ja muutoksen mahdollistamiseksi. Miten naistoimittajien asemaa voitaisiin parantaa machismin osalta haastattemieni toimittajien mukaan? Tämä Marielin sitaatti kiteyttää sen, miten muutos tulee tapahtumaan.

Muutos tulee tapahtumaan hitaasti, mentaalinen, mentaalista muutosta tarvitaan parempaan yhteiskuntaan. Sitä tarvitaan myös naisilta. (Mariel)

Haastateltavien mukaan myös naiset voivat osallistua machismiin ylläpitämiseen yhtäläillä kuin miehet, vastustamatta vallitsevia sukupuolirooleja. Mariel on lisäksi sitä mieltä, että myös jotkut miehet kärsivät tilanteesta. Naistoimittajat tarvitsevat rinnalleen Marielin nimeämiä *liittolaisia*, eli myös miehiä vastustamaan machistisia asenteita.

Tarvitsemme liittolaisia, ja, ja miehiä. Miehiä lisää, jotka tajuavat, että kommentit eivät ole tarpeellisia eikä mukavia. Että tämä käytös, tämä kommentti, ei ole hyväksyttävä. Myös jotkut miehet kärsivät myös machismista. (Mariel)

On mahdollista, että machismi saattaa kaventaa ja yksipuolistaa latinalaisamerikkalaisen miehen mallia. Myös monet latinalaisamerikkalaiset miehet kokevat machismilla olevan negatiivisia piirteitä. Latinalaisen Amerikan maissa toimii myös miesten perustamia ryhmiä, joissa he pyrkivät vastustamaan machistista miehen mallia. (Guttman 1996; Vuola & Vuorisalo 2014, 175-176.) Myös osa miehistä vastustaa siis tietyn tyyppistä machistista, maskuliinisuuden mallia. Tällaisia miehiä tarvitaan erityisesti Meksikon toimituksiin toimittajiksi ja esihenkilötehtäviin.

Moni haastateltava oli myös sitä mieltä, että he tarvitsevat paljon ammattijärjestöjen tukea ja meksikolaisten naisten itsensä perustamia ammattijärjestöjä, jotka taistelevat machistisia asenteita vastaan. Ala on myös kolmen haastateltavan mielestä hyvin miesvaltainen ja yleensä vain miehet ovat toimituksissa johtoasemissa ja esihenkilötehtävissä. Jotta miesvaltaisuutta toimituksissa voitaisiin vähentää, kaksi haastateltavaa toi esille, että naisia tarvitaan lisää toimituksiin eri tehtäviin ja johtoasemiin. Median sisältökin on Rosion mielestä tietynlaista, sillä suurin osa toimittajista on miehiä.

Media on tietynlaista. On jalkapalloa, kulttuuria, julkkiksia, politiikkaa. Nämä miehille. Ja tällä samalla mallilla pääasiassa, ja oikeastaan sisältöä tehdään Meksikossa. (Rosio)

Median sisältö ja aihevalinnatkin toimituksissa varmasti monipuolistuisivat, kun toimituksissa olisi monipuolisesti eri sukupuolia. Kun tällä hetkellä toimitukset ovat miesvaltaisia ja mediasisällöt ovat yhden sukupuolen näkökulmasta tehtyjä, myös media toisintaa kapeaa käsitystä sukupuolista. Millainen miehen kuuluu olla? Entä naisten? Entä muiden sukupuolien? On mahdollista, että meksikolaiset mediat vastaavat näihin käsityksiin sukupuolista melko yksipuolisesti.

Täytyisi kyllä kirjoittaa juttuja sukupuolen näkökulmasta. Nyt sitä ei tapahdu, ja se on kamalaa. Että myös henkilökuntaa tarvitaan eri sukupuolista, trans, LGBTI-ihmistä ja niin. (Frida)

Media on keskeinen arkisen elinympäristön osa. Representaatiot osallistuvat aktiivisesti siihen, miten hahmotamme elinympäristömme. Representaatiot eivät ainoastaan heijasta yhteiskunnallisia arvoja, vaan osallistuvat niiden muotoutumiseen ja kierrättämiseen. (Paasonen 2010, 41.) Yhden sukupuolen näkökulmasta tehty journalismi voi siis vaikuttaa myös yhteiskunnallisten arvojen muotoutumiseen.

Näiden ratkaisukeinojen lisäksi on olennaista, että myös perusoikeudet sosiaaliturvaa, palkkausta ja suojelua myöten meksikolaisille toimittajille, kaikille sukupuolille, toteutuisivat. Rosio kiteyttää asian hyvin.

Kun palkat ja turvallisuus ja muut ovat kunnossa, ne ovat perusta. Niin kuin perusta myös kaikelle luovuus, luovuudelle, energialle, ja muulle. Silloin minulla on turvallisempi olo kohdata kaikkea, uhkailua...Uhkailua ja riskejä ja kaikkea. Ei ole yleistä, että näin tapahtuisi medioissa. (Rosio)

Media-alalla luovuus onkin yhä tärkeämpi menestystekijä. Medioiden kyky menestyä perustuu siihen, että ne pystyvät uudistumaan: kehittämään uusia toimintatapoja, asioita ja ideoita. (Malmelin 2015, 149.) Meksikolaiset mediat tarvitsevat myös Rosion mainitsemaa luovuutta ja energiaa, jotta ne voivat uudistua ja pysyä muutoksessa mukana.

6.6 Analyysin yhteenvetoa ja pohdintaa

Analyysini pohjalta pääteemojani tässä tutkimuksessa ovat (1) *vähättely ja uskon puute naistoimittajien ammatillisista kyvyistä*, (2) *seksuaalinen häirintä ja ahdistelut työssä* sekä (3) *riskien ennakointi ja minimointi toimittajan työssä*. Nämä teemat toistuivat jokaisen haastateltavani vastauksissa.

Lisäksi olen vielä tuonut esille haastateltavien vastauksissa toistuneet meksikolaisten toimittajien huonot työolot, johon sisältyy sosiaaliturvan puute ja huono palkkaus. Nämä kyseiset puutteet koskevat kaikkia meksikolaisia toimittajia – ei vain naisia (Journalistiliitto 2022). Nämä huonot työskentelyolosuhteet on tärkeää ottaa huomioon, sillä naiset joutuvat kokemaan näiden puutteellisten työolojen lisäksi muita erityisiä haasteita, jotka perustuvat machistisiin asenteisiin. Naistoimittajat joutuvat siis kärsimään moninkertaisesta stressistä ja haasteista työssään sukupuolensa takia. Tämän lisäksi kolme haastateltavaa toivat esille myös naistoimittajia koskevan suojelun tarpeen ja vakavan puuttumisen esimerkiksi häirintään sosiaalisessa mediassa.

On mahdollista, että nämä tutkimukseni pääteemat vaikuttavat meksikolaisten naistoimittajien perusturvallisuuden tunteeseen työtä tehdessä, työssä jaksamiseen ja saattavat johtaa jopa työuupumiseen. Tämän lisäksi on selvää, että meksikolaiset toimittajat joutuvat kokemaan erilaista työperäistä stressiä kuin esimerkiksi Suomessa. Suru menetetyistä kollegoista ja pelko oman ja kollegoiden turvallisuudesta varjostavat omaa työskentelyä toimittajana.

Haastateltavien vastaukset myös vahvistavat sitä näkemystä, että machistiset asenteet vaikuttavat hyvin syvällä Meksikon kulttuurissa, elämässä ja arjessa. Machismi on hyvin vakava ongelma ja uhka naisille.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa kokoan tiiviisti yhteen tutkimustulokset ja niiden perusteella tekemäni johtopäätökset. Lopuksi arvioin tutkielman tekoprosessia ja luotettavuutta sekä pohdin,

millainen merkitys tutkimuksellani on journalistisen tutkimuksen kentällä. Pohdin myös mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

7.1 Tutkimustulokset

Olen tutkimuksessani haastatellut neljää meksikolaista naistoimittajaa ja pyrkinyt näiden haastatteluista saamani aineiston perusteella löytämään vastauksia tutkimuskysymykseeni: *Miten machismi näkyy meksikolaisten naistoimittajien työssä?*

Analysoimani haastatteluaineiston perusteella voidaan todeta, että machismi näkyy meksikolaisten naistoimittajien työssä monin tavoin. Jokaisen haastatteleman toimittajan kokemukset machismin esiintymisestä työn teossa olivat erilaisia, mutta yhtäläisyyksiä löytyi selkeästi.

Näistä yhtäläisyyksistä olen pyrkinyt luomaan teemoja, jotka vastaavat tutkimustehtävään. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa juuri yhdistellään käsitteitä ja saadaan näin vastaus tutkimustehtävään. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään haastatteluaineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. Tätä voidaan kuvata prosessiksi, jossa tutkija rakentaa muodostamiensa käsitteiden avulla kuvauksen tutkimuskohteesta. Johtopäätösten tekemisessä tutkija pyrkii ymmärtämään, mitä asiat tutkittaville merkitsevät. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127.)

Kysymys on siis myös tutkimustulosten ja ilmiön syvemmästä ymmärryksestä. Tässä luvussa pyrin ymmärtämään, mitä tutkimustulokseni (pääteemat) merkitsevät haastateltavilleni ja mahdollisesti laajemmin meksikolaisille naistoimittajille. Millaisia seurauksia ja vaikutuksia näistä pääteemoista voi olla meksikolaisille naistoimittajille?

Tietyt teemat toistuivat jokaisen haastateltavan vastauksissa ja nousivat analyysini pääteemoiksi. Tutkimustulosteni kolme pääteemaa siis ovat: **(1) vähättely ja uskon puute naistoimittajien ammatillisista kyvyistä, (2) seksuaalinen häirintä ja ahdistelu työssä sekä (3) riskien ennakointi ja minimointi toimittajan työssä.**

Nämä kolme pääteemaa ovat siis tutkimukseni perusteella niitä tekijöitä, jotka olennaisesti näkyvät meksikolaisten naistoimittajien työssä. Machismi siis näkyy näillä kolmella eri tavalla haastattelemani meksikolaisten naistoimittajien työssä. Kaksi ensimmäistä teemaa on työkuulttuuriin ja -työympäristöön vaikuttavia tekijöitä, kun taas kolmas teema vaikuttaa naistoimittajien työn suunnitteluun ja turvallisuuteen.

Vähättely ja uskon puute naistoimittajien ammatillisista kyvyistä tarkoittaa sitä, että haastattelemani meksikolaiset naistoimittajat kokivat, että heidän osaamiseensa ja ammatillisiin kykyihinsä toimittajina ei uskota tai luoteta. Tämä teema on työkuulttuuria määrittävä tekijä ja sillä on mahdollisesti vaikutuksia myös naistoimittajan ammatilliseen itsetuntoon.

Ammatillinen itsetunto muodostuu kahdesta asiasta: oman työnsä arvostuksesta ja ihmisen käsityksestä itsestään osana jotakin työyhteisöä. Psykologian näkökulmasta ammatillinen itsetunto koostuu siitä, että ihminen kokee pystyvänsä työhönsä. (Helaakoski 2018.) Haastateltavieni kokemukset kuitenkin puoltavat sitä näkemystä, että naistoimittajien ammatillinen itsetunto on mahdollisesti koetuksella. Jos työyhteisö, esihenkilöt ja lisäksi muut työympäristössä vaikuttavat henkilöt epäilevät toimittajan kykyä ja osaamista tehdä työtään, voi tämä epäily vaikuttaa ammatillisen itsetunnon heikkenemiseen.

Ammatilliseen itsetuntoon liittyvä olennainen käsite on ammatti-identiteetti. Ammatillinen identiteetti vastaa kysymyksiin: Millainen minä olen työntekijänä? Mitä minä osaan? Mitä pyrin saavuttamaan ja mihin olen menossa urapolullani? Vaikka ammatillinen identiteetti on suhteellisen pysyvä, on mahdollista, että työntekijä kohtaa kaikenlaisia uusia asioita ja tapahtumia, jotka haastavat tätä ammatillista identiteettiä.

Esimerkiksi ongelmat työyhteisössä haastavat tätä identiteettiä. (Hökkä 2015.) Kun työntekijä kokee, että hänellä on tietous omista ammatillisista kyvyistään ja rajoistaan, hänellä on ammattia koskeva ammatti-identiteetti (Arosola 2004).

Haastateltavieni kokemukset ammatillisten kykyjen vähättelystä vaikuttavat mahdollisesti ammatillisen itsetunnon lisäksi myös heidän ammatilliseen identiteettinsä. Tietous omista ammatillisista kyvyistä ja rajoista voi vahingoittaa, jos ammatillista osaamista kyseenalaistetaan. Toki nämä vaikutukset ovat myös sidonnaisia toimittajan persoonallisuuteen.

Myös työn mielekkyys vaikuttaa ammatilliseen itsetuntoon (Khezerlou 2014). Haastateltavat kokivat, että ns. vaativampia työtehtäviä, kuten vaativista aiheista kertovia juttuaiheita, ei naistoimittajille mielellään anneta. Tämä kertoo siitä, että naistoimittajat eivät pääse välttämättä valitsemaan sellaisia juttuaiheita, jotka kiinnostavat heitä ja ovat heille syystä tai toisesta merkityksellisiä. Tällöin on mahdollista, että työtä ei koeta enää mielekkääksi, mikä vaikuttaa taas ammatilliseen itsetuntoon ja ammatti-identiteettiin.

Toimitusten palautteenantokulttuuri on yhden haastateltavan mukaan puutteellista, kehuja tai kannustusta hän ei juurikaan saa. Toimitukset ovat miesvaltaisia Meksikossa ja vähättelyä naistoimittajat kokevat esihenkilöiltäkin. Jopa siinä määrin, että yhdelle haastateltavalle esihenkilö (mies) soitti vapaa-ajalla ja kyseenalaisti räikeästi kuvajournalistin tekemää työtä. Esihenkilö ei siis uskonut, että hänen työntekijänsä olisi ottanut kyseiset valokuvat, vaan hänen poikaystävänsä. Tämänkaltainen johtaminen on puutteellista ja epäoikeudenmukaista.

Huuhka (2010) nimeääkin johtajan tärkeimmiksi ominaisuuksiksi mm. hyvät ihmesuhde- ja tunnetaidot, eheän persoonallisuuden, riittävän osaamisen omalta alaltaan, eettisyyden, rehellisyyden, energisyyden, henkisen kypsyyden, henkilöstönsä arvostamisen ja sen osoittamisen, muiden rohkaisemisen ja motivoimisen sekä

innostamisen (Huuhka 2010, 40-41). Haastateltavien kuvailema toimitusten johdon ja esihenkilöiden käytös ei kuitenkaan vastaa näitä hyvän johtajan ominaisuuksia.

Ammatillisen osaamisen kyseenalaistus heijastelee syvälle juurtunutta machistista kulttuuria, että miehet ovat vahvoja ja kyvykkäämpiä monessa asiassa kuin naiset. Yksi haastateltavista toi myös esille näkökulman, jonka mukaan Meksikolaisessa, machistisessa kulttuurissa miehet nähdään vahvoina, kun taas naiset ovat herkkiä. Hänen mukaansa miesten täytyy suojella heitä. Myös machismin määritelmät tukevat tätä käsitystä. Esimerkiksi Lancasterin (1992) mukaan machismi on eräänlainen vallan kenttä. Keskeistä machismissa on todistaa oma miehisuus elein, sanoin ja teoin (Lancaster 1992, 236). Tähän miehisyyteen liitetään eräänlaisen vahvuuden osoittaminen. Voidaan myös kysyä, vaikuttaako tämänkaltainen ajattelu miesten vahvuudesta myös siihen, miksi toimitukset ovat miesvaltaisia ja esihenkilötehtävissä on pääasiassa vain miehiä?

Sukupuolta ja valtaa on myös teoretisoitu feministien käyttämän patriarkaatin käsitteen avulla. Patriarkaatissa on kyse miesten ylivallasta. Alistamisen eri muodot perheissä, työelämässä, kansalaisyhteiskunnassa ja valtion instituutioissa liittyvät toisiinsa ja tukevat toisiaan. Radikaalifeministien kritiikin mukaan miesten ylivalta määrittelee sekä muodollisen että epämuodollisen päätöksenteon käytäntöjä, ja on universaalia. (Kantola 2010, 82.)

Tämänkaltainen ajattelu myös vaikuttaa mahdollisesti siihen, että naisille ei voida antaa esimerkiksi tietynlaisia työtehtäviä herkkyytensä tai "heikkomuutensa" vuoksi. Kaikki haastateltavat toivatkin esille, että naisten oletetaan tekevän vain tiettyntyyppistä, naisille suunnatuista, aiheista juttuja. Naistoimittajia ei päästetä tekemään juttuja erään haastattelemani toimittajan nimeämistä ns. kovista aiheista, kuten huumekaupasta, politiikasta tai taloudesta. Nämä aiheet nähdään liian vaarallisina naistoimittajille. Yksi haastateltavistani oli sitä mieltä, että pahimmillaan tämä voi vaikuttaa jopa naistoimittajan uran etenemiseen. Myös kentällä haastateltavat saattoivat kyseenalaistaa naistoimittajien kykyjä, joten machismi ei näiden

meksikolaisten naistoimittajien elämässä näy ainoastaan toimituksissa, vaan myös kentällä.

Haastateltavieni mukaan uskon puute naisten kykyihin tehdä tietynlaisia töitä elää syvällä kulttuurissa ja kuuluu myös esimerkiksi valtaapitävien poliitikkojen puheissa kuin mediankin sisällöissä. Naiset soveltuvat tietynlaisiin töihin, ja miehet taas toisenlaisiin töihin. Tämä vähättely ja uskon puute naisten ammatillisiin kykyihin on machismia pahimmillaan ja voi estää naisen uran etenemistä.

Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu työssä tarkoittaa sitä, että naistoimittajien kehojen rajoja ei kunnioiteta. Koskettelu ja lähentely on arkipäivää. Kaikenlainen ulkonäköön ja seksuaalisuuteen liittyvä kommentointi on ikään kuin sallittua. Tämä teema on myös työkulttuuria ja -ympäristöä määrittävä tekijä.

Haastateltavat kuvasivat, että seksuaalista häirintää ja ahdistelua tapahtuu niin kentällä kuin toimituksissakin. Toimituksessa sitä voivat harjoittaa sekä esihenkilöt että työtoverit. Lisäksi haastateltavien mukaan seksuaalista häirintää ja ahdistelua voi tapahtua kentällä niin haastattelutilanteissa kuin virkavallan, kuten poliisin toimesta. Yksi haastateltava kertoi, että poliisi oli lähestynyt häntä ensin ammatillisessa roolissa, minkä jälkeen paljastuikin, että poliisi oli kiinnostunut hänestä muussa mielessä kuin ammatillisesti.

Millaisia seurauksia seksuaalisella häirinnällä voi olla toimittajille? Seksuaalinen väkivalta ja häirintä voi aiheuttaa post-traumaattista stressiä. Tämä voi oirehtia unettomuutena, keskittymiskyvyn alentumisena tai emotionaalisena herkkyytenä. Jopa 79 % sukupuoleen perustuvan väkivallan uhreista kokee stressiä, 65 % ahdistusta ja 54 % pelkoa oman työpaikan menettämisestä. Seksuaalinen häirintä voi johtaa myös masennukseen, josta 36 % sukupuoleen perustuvan väkivallan uhreista myöskin kärsii. Jopa puolet näistä uhreista kärsii heikenneestä itsetunnosta. (RSF 2021, 23.) On selvää, että tämänkaltaiset seuraukset vaikuttavat kokonaisvaltaisesti ihmisen mielenterveyteen ja työhyvinvointiin.

Entä millaisia toimittajan ammattiin vaikuttavia seurauksia sukupuoleen perustuvalla häirinnällä ja väkivallalla voi olla? Maailmanlaajuisesti 48 % toimittajista koki itsesensuurin harjoittamista työssään, 37 % koki työmotivaation alenemista ja 22 % halusi sulkea sosiaalisen median tilinsä ja lähteä ammatillisista verkostoistaan. 21 % toimittajista hylkäsi myös erikoisosaamisalueensa, eikä halunnut toimia enää erikoistuvana toimittajana omalla alallaan. (RSF 2021, 25.)

Meksikossa naisiin työpaikoilla kohdistuvaan häirintään ja syrjintään ei ole käytössä ohjeistusta tai systemaattista käytäntöä, joka ehkäisi ja rankaisisi esimerkiksi naisiin kohdistuvaa seksuaalista häirintää sekä muuta epätasa-arvoa (SSRA 2018). Rankaisemattomuuden kulttuuri kertoo siis tavallaan machistisista asenteista. Naisten väkivaltainen kohtelu ei ole rankaistava teko, vaan käytös on oikeutettua.

Seksuaalisen häirintä, ahdistelu ja lähentely liittyvät olennaisesti machismiin. Miehellä on kontrolli ja määräysvalta naiseen. Ja tämä määräysvalta ulottuu myös naisen kehoon. (Craske 1999.) Tämä voi johtaa siihen, että naista ajatellaan passiivisena objektina, jota miehet hallitsevat. Machismin ajatellaan alistavan naista. Kuitenkin joidenkin naiseuteen liitettyjen ominaisuuksien, kuten äitiyden, ajatellaan olevan machismissa naista ylistäviä ominaisuuksia. (Vuola & Vuorisalo-Tiitinen 2014, 175.)

On selvää, että työntekijän kehon rajoja vähättelevä, rankaisemattomuuden kulttuurin hallitsema, työympäristö vaikuttaa toimittajan turvallisuuden kokemukseen tehdä työtään.

Riskien ennakointi ja minimointi toimittajan työssä tarkoittaa sitä, että naistoimittajat joutuvat ottamaan työssään huomioon erilaiset riskit ja minimoimaan ne. Tämä riskien ennakointi on konkreettisesti työn suunnitteluun vaikuttava tekijä. Havaitsin, että tästä teemasta ei ole juurikaan tehty tutkimusta.

Haastattelemiini kaikki naistoimittajat kokivat, että heidän täytyy suunnitella esimerkiksi juttukeikkansa ja kentällä työskentelynsä tarkkaan. Paras vaihtoehto olisi

työskennellä jonkun henkilön kanssa, ei mieluiten yksin. Juttukeikalla myös omaa sijaintia täytyy tasaisin väliajoin päivittää (varsinkin tietyillä alueilla) kollegoille ja läheisille, riippumatta siitä, työskentelevätkö he yksin vai jonkun kanssa.

Näiden kolmen pääteeman lisäksi haastateltavat toivat esille myös huolen sosiaaliturvan puuttumisesta ja huonon palkkauksen kaikille toimittajille Meksikossa. Nämä puutteet heikentävät merkittävästi kaikkien meksikolaisten toimittajien asemaa, ei vain naistoimittajien asemaa. Osa haastateltavista toi myös esille huolen naistoimittajia koskevan häirinnän esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Osa haastateltavista koki tarvitsevansa enemmän suojelua, varsinkin tutkiville naistoimittajille.

Riskien ennakointi ja minimointi ja niiden jatkuva ajatteleminen osana toimittajan työn tekoa voivat mahdollisesti lisätä stressiä kaikkien muiden tutkimuksen pääteemojen lisäksi. Nämä kaikki kolme pääteemaa voivat mahdollisesti lisätä stressiä ja työn kuormittavuustekijöitä, joten naistoimittajat Meksikossa kokevat moninkertaista stressiä, monella työn osa-alueella. Työhyvinvointia heikentäviä tekijöitä ovat Manka & Mankan (2016, 174) mukaan muun muassa työn hallinnan puute, oman työroolin epäselvyys, huonot yhteisösuhteet, työn epävarmuus ja epäselvät tavoitteet. Nämä työhyvinvointia heikentävät tekijät ovat läsnä enemmän tai vähemmän myös haastattelemani toimittajien työssä.

Pahimmillaan työperäinen stressi voi johtaa myös työuupumukseen. Työuupumus on pitkittyneen työstressin seurauksena kehittyvä häiriötila, jota luonnehtii uupumisasteinen väsymys, kognitiiviset vaikeudet, heikentynyt ammatillinen itsetunto ja kynnistynyt asenne työtä kohtaan (Terveyskirjasto 2022).

Kiinnostava tutkimustulos myös on, että haastattelemani toimittajat eivät tunnista neet marianismin käsitettä, eivätkä he osanneet kertoa, mitä käsite tarkoittaa. Näiden tutkimustulosten valossa voidaan todeta, että machismi näkyy naistoimittajien työssä eri tavoin: työympäristöissä, vuorovaikutustilanteissa, asenteissa ja työn suunnittelussa.

7.2 Tutkimuksen arviointia

Arvioin tässä luvussa lyhyesti tutkimuksen tekoprosessia, luotettavuutta, merkitystä ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

7.2.1 Tutkimuksen tekoprosessista ja luotettavuudesta

Tutkijan tulee antaa lukijoille riittävästi tietoa siitä, miten tutkimus on tehty, jotta lukijat voivat arvioida tutkimuksen tuloksia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 164). Olen pyrkinyt tekemään tutkimuksessani kaiken mahdollisimman läpinäkyvästi, kertoen ja selittäen tutkimuksen jokaisen vaiheen. Tällä tavoin olen pyrkinyt tutkimuksessani luotettavuuteen.

Tutkimuksen teossa on luotettavuuden kannalta äärimmäisen tärkeää tiedostaa oma positio tutkijana. Tutkijan asenne vaikuttaa väistämättä tiedon vastaanottamiseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134-136).

Tiedostan, että ennakko-oletukseni asioista voivat vaikuttaa myös haastattelutilanteisiin ja tutkimustuloksiin. Ennakko-oletukseni oli, että esimerkiksi uskoin vahvasti naistoimittajien kokevan seksuaalista häirintää työssään. Tämä ennakko-oletus oli tärkeää tiedostaa, jotta se ei vaikuttaisi lopputulokseen. Pyrin pitämään ennakko-oletukseni etäällä tutkimuksen teosta, että se ei ohjailisi liiaksi esimerkiksi haastattelutilanteita tai haastatteluaineiston analysointia. Pyrin tässä luvussa tuomaan tämän ennakkokäsitykseni läpinäkyväksi tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Tekoprosessissa pyrin muutenkin kriittisesti tarkastelemaan omia arvojani ja asenteitani sekä niiden mahdollista vaikutusta tutkimuksen tuloksiin.

Huomasin tutkimusaineistoa analysoidessani, että yksikään haastateltavistani ei maininnut katolilaisen uskonnon vaikutusta tai merkitystä machistiseen ajatteluun tai

asenteisiin. Ei mainittu katolilaisen uskonnon vaikutusta tai merkitystä juuri ollenkaan. Näin ollen pohdin, että olisin voinut olla asian suhteen enemmän valppaana ja tutkijana kysyä tarkentavia kysymyksiä aihepiiriin liittyen.

Haastattelut toteutettiin eettisten ohjeiden mukaisesti ja olen myös pitänyt huolta jokaisen haastateltavan anonymiteetista (ks. luku 5). Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on äärimmäisen tärkeää ottaa huomioon, että en ole tehnyt tutkimushaastatteluja omalla äidinkielelläni. Myös espanjankielisen litteroidun aineiston sitaatit ovat sanasta sanaan suomentamiani. Koska espanjan kieli ei ole äidinkieleni, on mahdollista, että suomennosten sitaateissa on esimerkiksi kielellisiä ja ilmaisullisia vivahde-eroja verrattuna espanjankielisiin sitaatteihin. Olen pyrkinyt tekemään suomennokset mahdollisimman hyvin, sanatarkasti, tilkesanat mukaan lukien.

7.2.2 Tutkimuksen merkitys journalistiikassa ja jatkotutkimusaiheita

Toivon, että tämä pro gradu –tutkielma tuo uudenlaisen näkökulman toisenlaiseen toimittajien todellisuuteen. On äärimmäisen tärkeää saada konkreettista tietoa siitä, millaiselta tilanne Meksikossa näyttää toimittajien silmin, ja tässä tutkimuksessa erityisesti naisten silmin. Toivon, että tämä tutkielma toisi uudenlaisen ja raikkaan tuulahduksen journalistiseen tutkimukseen. Toivon myös, että tutkielma toimisi rohkaisuna tutkia kotimaan, ja Euroopan ulkopuolella tapahtuvia journalistisia työympäristöjä, toimittajan asemaa ja journalistisia sisältöjä - ja toki muita aiheitakin.

Henkilökohtaisesti minua häiritsee myös suomalaisen median luoma yksipuolinen kuva Meksikosta ja monesta muusta Latinalaisen Amerikan maasta. Näemme Suomessa kyseisen mantereen maat, varsinkin Meksikon, huumeiden ja rikollisuuden värittämiä lasien läpi. Tietysti huume- ja väkivaltarikollisuus on todellisuutta, mutta ei koko totuus. Toimittaja Auli Leskinen (Journalisti 2020) toteaaakin, että Latinalainen Amerikka ei

suomalaista mediaa juurikaan kiinnosta, sillä valitettavasti suomalainen media on eurosentrisen eli eurooppalaista ja euroamerikkalaista maailmaa pidetään muita maanosia ja kulttuureita tärkeämpänä. Leskisen mukaan Latinalainen Amerikka nousee valokeilaan yksittäisten tapahtumien kautta. Mantereesta piirtyy siis ihmisten mieliin valitettavasti liian yksipuolinen kuva.

Ilmiöiden ja aiheiden syvällinen taustoittaminen ei saisi olla yksittäisten toimittajien varassa. Tarvitsemme suomalaiseen mediaan rakenteellista ravistelua eurosentrisyyden sijaan. Tarvitsemme suomalaiseen mediaan ja journalismin tutkimukseen lisää meksikolaisten (ja mantereiden muiden maiden asukkaiden) omia ääniä ja ymmärrystä ilmiöistä. Toivon myös, että katse voitaisiin luoda kohti muitakin Euroopan ulkopuolisia mantereita ja maita kohtaan. Tämä pro gradu -tutkielma on jonkinlainen yritys ymmärtää ilmiötä, joka on arkipäivää ja todellisuutta meksikolaisille toimittajille. Ennen kaikkea halusin antaa äänen heille itselleen.

Jatkotutkimusaiheita ajatellen, olisi mielenkiintoista tutkia katolilaisen uskonnon vaikutusta machismiin. Millainen on katolilaisuuden ja uskonnon vaikutus toimittajien työkuultuuriin Meksikossa? Vai onko uskonnolla mitään vaikutusta? Lisäksi marianismia olisi mielenkiintoista tutkia laajemmin ja tarkemmin. Erityisen kiinnostavaa oli huomata, että yksikään haastateltavistani ei käsitettä tunnistanut tai osannut selittää. Mistä tämä johtuu? Miksi he eivät tunnistaneet käsitettä?

Mielenkiintoista on myös pohtia, miten meksikolainen naistoimittaja kokee naisen asemasta ja naiseen kohdistuvasta väkivallasta kirjoittamisen tai muun sisällön tuottamisen meksikolaiseen mediaan. Onko näistä teemoista mahdollista tehdä journalistista sisältöä Meksikossa? Ja jos on, niin missä määrin?

Myös muita sukupuolia kuin naisten asemaa toimittajina olisi myös mielenkiintoista tutkia. Miten muut sukupuolet kokevat machismin meksikolaisina toimittajina? Entä miten uransa alussa olevat toimittajat kokevat machismin verrattuna toimittajiin, jotka ovat uransa loppupuolella? Tämänkaltainen vertailututkimus voisi tuoda esiin uusia

näkökulmia. Erityisen mielenkiintoista olisi myös tutkia Meksikon sukupuoleltaan miehiksi identifioituvien toimittajien tai esihenkilöiden näkemyksiä ja asenteita machismiin liittyen.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Alasuutari, P. 2001. Johdatus yhteiskuntatutkimukseen. Helsinki: Gaudeamus Kirja. Oy Yliopistokustannus University Press Finland.

Antroblogi. 25.5. 2021. Latinalaisamerikkalaisen feminismin koreografia toimii myös Suomessa. Luettu 20.7. 2021. <https://antroblogi.fi/2021/05/latinalaisamerikkalainen-feminismi/>

Arasola, P. 2004. Ammatti-identiteetti ja sen muutos työnohjauksessa. Osviitta 1/2004, s. 4–7.

CCCB. 27.12. 2012. Lydia Cacho. Journalist, writer and activist. Luettu 31.3.2023. <https://www.cccb.org/en/participants/file/lydia-cacho/42512>

Chant, S. 2003. Introduction: Gender in a Changing Continent. Teoksessa Sylvia Chant ja Nikki Craske (toim.) Gender in Latin America. (s.1-18). USA: Rutgers University Press.

CIMAC. 2022. Palabras Impunes: Estigmatización y Violencia contra Mujeres Periodistas en México 2019-2022. Luettu 31.3.2023 [https://cimac.org.mx/wp-content/uploads/2022/11/Informe CIMAC 2022 AMLO Estigmatizacion.pdf](https://cimac.org.mx/wp-content/uploads/2022/11/Informe_CIMAC_2022_AMLO_Estigmatizacion.pdf)

Connell, R.W. 1995. Masculinities. Cambridge: Polity Press.

Craske, N. 1999. Women and Politics in Latin America. Cambridge: Polity Press.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Globalis. 21.2.2022. Meksiko. Luettu 31.3.2023. <https://www.globalis.fi/Maat/meksiko>

Guerrera, F. 2018. #NiUnaMás: El feminicidio en México: tema urgente en la Agenda Nacional. Penguin Random House Grupo Editorial S.A. de C.V.

Guttmann, M.C. 1996. Meanings of Macho. Being a Man in Mexico City. Berkeley: University of Berkeley Press.

Hanusch, F. & Hanitzsch, T. 2019. "Modeling journalistic cultures. A Global Approach." Teoksessa Hanitzsch, T., Hanusch, F., Ramaprasad, J. & de Beer, A.S. (toim.) Worlds of Journalism Journalistic Cultures Around the Globe. (s.283-307). New York: Columbia University Press.

Helaakoski, M. 2018. Työuupumus – mitä se on ja miten se vaikuttaa urasuunnitteluun? Psykologiaa-sivusto. Luettu 1.4.2023. <https://psykologiaa.com/2018/05/02/tyouupumus-mita-se-on-ja-miten-sevaikuttaa-urasuunnitteluun/>

Hernandez, A. 2014. Narcoland. The Mexican Drug Lords and Their Godfathers. Lontoo: Verso.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 11. uusittu painos. Helsinki: Tammi.

- Huuhka, M. 2010. Luovan asiantuntijaorganisaation johtaminen. Hämeenlinna: Talentum.
- Hyvärinen, M. 2017. Haastattelun maailma. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. (s. 11-45). Tampere: Vastapaino.
- Hökkä, P. 2015. Ammatillisen identiteetin neuvottelu työelämätaidoksi. Osviitta 4/2015, s. 4–7.
- Jokinen, A. 2010. Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa Saresma, T., Rossi, L. & Juvonen, T. (toim.) Käsikirja sukupuoleen. (s. 128-139). Tampere: Vastapaino.
- Journalistiliitto. 5.3. 2020. Naismurhien uutisointi puhuttaa Meksikossa. Luettu 19.7.2021. <https://journalistiliitto.fi/fi/naismurhien-uutisointi-puhuttaa-meksikossa/>
- Journalistiliitto. 28.9. 2022. Journalismi on Meksikossa hengenvaarallista: Tietoa välitetään intohimolla vastuksista huolimatta. Luettu 31.3.2023. <https://journalistiliitto.fi/fi/journalismi-on-meksikossa-hengenvaarallista-tietoa-valitetaan-intohimolla-vastuksista-huolimatta/>
- Kantola, J. 2010. Sukupuoli ja valta. Teoksessa Saresma, T., Rossi, L. & Juvonen, T. (toim.) Käsikirja sukupuoleen. (s. 78-87). Tampere: Vastapaino.
- Keskinen, S. 2010. Sukupuolistunut väkivalta. Teoksessa Saresma, T., Rossi, L. & Juvonen, T. (toim.) Käsikirja sukupuoleen. (s. 243-254). Tampere: Vastapaino.
- Khezerlou, E. 2014. Evaluation of Professional Self-esteem among EFL Teachers and Students at Mevlana University. Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi. Vol.3(3), s. 76–86.
- Kielitoimiston sanakirja. 2021. Luettu 6.7. 2021. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/macho?source=suggestion&searchMode=all>

- Koivunen, A. 2000. Teresa de Lauretis: Sosiaalisen ja subjektiivisen rajankäyntiä. Teoksessa Anttonen, A., Lempiäinen, K. & Liljeström, M. (toim.) *Feministejä - Aikamme ajattelijoita*. (s. 85-114). Tampere: Vastapaino.
- Lancaster, R. 1992. *Life is Hard. Machismo, Danger, and the Intimacy of Power in Nicaragua*. Los Angeles: University of California Press.
- Leskinen, A. 2014. Median haasteita Latinalaisessa Amerikassa. Teoksessa Kettunen, H. & Vuola, E. (toim.) *Latinalainen Amerika. Ihmiset, kulttuuri, yhteiskunta*. (s.330-341). Tampere: Vastapaino.
- Malmelin, N. 2015. Mediajohtaminen muutoksessa. Teoksessa Malmelin, N. & Villi, M. (toim.) *Mediajohtaminen. Näkökulmia uudistuvaan media-alaan*. (s. 133-154). Tallinna: Gaudeamus.
- Manka, M. & Manka, M. 2016. *Työhyvinvointi*. Helsinki: Talentum Pro.
- Melhuus, M. 1996. Power, Value and the Ambiguous Meanings of Gender. Teoksessa Melhuus, M. & Stolen, K.A. (toim.) *Machos, Mistresses, Madonnas. Contesting the Power of Latin American Gender Imagery*. (s. 230-259). Lontoo: Verso.
- Mirandé, A. 1997. *Hombres y machos: Masculinity and Latino Culture*. Avalon Publishing.
- Mäkelä, A., Puustinen, L. & Ruoho, I. 2006. *Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus Kirja, Oy Yliopistokustannus University Press Finland.
- #NosVanAVerJuntas. 2021. Luettu 20.7.2021. <https://nosvanaverjuntas.org/>
- Paasonen, S. 2010. Sukupuoli ja representaatio. Teoksessa Saresma, T., Rossi., L. & Juvonen, T. (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. (s. 39-48). Tampere: Vastapaino.

Periodistas Unidas Mexicanas. 2.4.2019. Periodistas unidas mexicanas #MeToo. Luettu 5.4.2021. <https://luchadoras.mx/periodistas-unidas-mexicanas-metoo/>

Prieur, A. 1996. Domination and desire: Male homosexuality and the construction of masculinity in Mexico. Teoksessa Melhuus, M. & Stolen, K.A. (toim.) Machos, Mistresses, Madonnas: Contesting the Power of Latin American Gender Imagery. (83-107). Lontoo: Verso.

Reyna, V. H. 2021. "This is my exit sign": Job control deficit, role strain and turnover in Mexican journalism- Luettu 31.3.2023.

https://www.academia.edu/es/43385334/This_is_my_exit_sign_Job_control_deficit_role_strain_and_turnover_in_Mexican_journalism

RSF, Reporters Without Borders. 2020. World Press Freedom Index 2020. Luettu 1.4.2021. <https://rsf.org/en/ranking>

RSF, Reporters Without Borders. 2021. Sexism's toll on journalism. Luettu 1.4.2021. https://rsf.org/sites/default/files/sexisms_toll_on_journalism.pdf

RSF, Reporters Without Borders. 2023. Barometer. Luettu 10.2.2023. <https://rsf.org/en/barometer>

Ruoho, I. & Torkkola, S. 2010. Journalismin sukupuoli. Tampere: Vastapaino.

Ruusuvuori, J. & Nikander, P. 2017. Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja (s. 427-444). Tampere: Vastapaino.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2017. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. (s. 46-83). Tampere: Vastapaino.

Salmi, M. 2015. Paholaisen juna. Matkalla kohti amerikkalaista unelmaa. Keuruu: Atena.

Salmi, M. & Koutaniemi, M. 2017. Ilopangon vankilan naiset. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Sosiologi. 14.10. 2014. Sukupuoli julkisessa tilassa Meksikon kontekstissa. Luettu 23.7.2021. <https://www.sosiologi.fi/?p=303>

SRRA. 2018. The Sexual and Reproductive Rights Area of the Right to Health Program at the Law Division of the Center for Economic Research and Teaching. Luettu 20.7.2021. https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/MEX/INT_CEDAW_NGO_MEX_31406_E.pdf

Stevens, E. 1973. Marianismo: The Other face of machismo in Latin America. Teoksessa Pescatello, A. (toim.) Female and Male in Latin America: Essays. (s. 89-101). Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.

Terveyskirjasto. 18.8.2022. Työuupumus (burnout). Luettu 1.4. 2023.

<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00681>

Toimittajat ilman rajoja. 2020. Vuonna 2020 surmattiin 50 toimittajaa, joista vain kolmannes konfliktialueilla. Luettu 1.4.2021.

<https://www.toimittajatilmanrajoja.fi/post/vuonna-2020-surmattiin-50-toimittajaa-joista-vain-kolmannes-konfliktialueilla>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ulkoministeriö. 9.3. 2011. Väkivalta varjostaa naisten elämää Meksikossa. Luettu 16.7.2021. <https://um.fi/edustustojen-raportit/>

[/asset_publisher/W41AhLdTidag/content/vakivalta-varjostaa-naisten-elamaa-meksikossa/384951](#)

Vigoya, M. V. 2003. Contemporary Latin American Perspectives on Masculinity. Teoksessa Gutmann, M. C. (toim.) Changing Men and Masculinities in Latin America. (s. 27-57). Durham & Lontoo: Duke University Press.

Vuola, E. 2010. Jumalainen nainen – Neitsyt Mariaa etsimässä. Keuruu: Otava.

Vuola, E. & Vuorisalo-Tiitinen, S. 2014. Sukupuoli ja naisten yhteiskunnallinen osallistuminen. Teoksessa Latinalainen Amerikka: Ihmiset, kulttuuri ja yhteiskunta. (toim. Harri Kettunen ja Elina Vuola). 172-191. Tampere: Vastapaino.

JOURNALISTISET ARTIKKELIT

BBC. 3.2.2021. Femicidios en México – Arussi Unda, de Las Brujas del Mar: "El machismo y la impunidad hacen la mezcla perfecta en donde se odia a las mujeres y no pasa nada". Luettu 19.7.2021. <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-55885880>.

El Pais México. 4.12.2022. La misoginia dispara los ataques contra las periodistas en México. Luettu 31.3.2023. <https://elpais.com/mexico/2022-12-04/aumentan-las-agresiones-misoginas-contras-las-periodistas-en-mexico.html>

Guardian. 25.2. 2021. Hunting the men who kill women: Mexico's femicide detective. Luettu 20.7.2021. <https://www.theguardian.com/news/2021/feb/25/mexico-femicide-frida-guerrera>

Helsingin Sanomat. 10.3.2020. Meksikon kadut naisista tyhjentänyt protesti käänsi huomion karuun tilastoon: Maassa murhataan päivittäin yli kymmenen naista. Luettu 15.4.2021. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006434035.html>

Hybrislehti. 1.3.2020. Someaikakauden feminismi vyöryy Latinalaiseen Amerikkaan. Luettu 20.7.2021. <https://hybrislehti.net/someaikakauden-feminismi-vyryy-latinalaiseen-amerikkaan>

Journalisti. 27.2. 2020. Latinalainen Amerikka on Suomessa näkymätön manner, kirjoittaa ulkomaantoimittaja Auli Leskinen. Luettu 11.11.2021. <https://journalisti.fi/nakokulmat/2020/02/latinalainen-amerikka-on-suomessa-nkymtn-manner-kirjoittaa-ulkomaantoimittaja-auli-leskinen/>

Kansan Uutiset. 30.9. 2018. Meksikolaiset kyllästyivät rakenteelliseen korruptioon ja ääneistivät vasemmiston selvään voittoon. Luettu 23.7.2021. <https://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/3967016-meksikon-uusi-vasemmistolainen-presidentti-aikoo-panna-saannot-uusiksi>

La Jornada 12.1. 2020. Aloj el Zócalo *Zapatos rojos*, instalación que desde hace 10 años evidencia el feminicidio en México. Luettu 20.7.2021. <https://www.jornada.com.mx/2020/01/12/cultura/a04n1cul>

Maailma.net. 17.1.2020. Ammattitaitoa vähätellään, haastateltavat ahdistelevat - Kaksi toimittajaa kertoo, millaisia ongelmia naistoimittajat kohtaavat Meksikossa. Luettu 10.4. 2021. <https://www.maailma.net/uutiset/ammattitaitoa-vahatellaan-haastateltavat-ahdistelevat-kaksi-toimittajaa-kertoo-millaisia>

Maailman Kuvalehti. 30.11.2003. Syntynyt machoksi. Luettu 6.7.2021. <https://www.maailmankuvalehti.fi/2003/6/yleinen/syntynyt-machoksi/>

Maailman Kuvalehti. 1.12.2010. Maria – tuki vai taakka? Luettu 9.7.2021. <https://www.maailmankuvalehti.fi/2010/12/lyhyet/maria-tuki-vai-taakka/>

Voima. 26.11. 2020. Naisen kengissä – installaatio muistuttaa sukupuolittuneesta väkivallasta. Luettu 20.7.2021. <https://voima.fi/artikkeli/2020/naisen-kengissa-installatio-muistuttaa-sukupuolittuneesta-vakivallasta/>

YLE. 25.4. 2007. Abortti lailliseksi Méxicossa. Luettu 19.7.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-5784311>

YLE. 31.3. 2017. Meksikolainen penispenkki kampanjoi naisten seksuaalista ahdistelua vastaan. Luettu 19.7.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-9540050>

YLE. 9.7.2019. "Tyttäreni ei kuollut, hänet murhattiin", kertoo meksikolainen äiti, joka jakaa tuhansien muiden kohtalon. Luettu 19.7.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-10848894>

YLE. 10.9.2020. Toimittaja löytyi mestattuna Meksikossa - jo viides murhattu journalisti tänä vuonna. Luettu 10.4.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11536667>

YLE. 30.10.2021. Toimittaja Maria Veitola saa säännöllisesti kuulla olevansa ärsyttävä huora – miksi julkisuudessa oleva nainen herättää raivoa? Luettu 3.12.2021. <https://yle.fi/aihe/a/20-10001500>

LIITE 1

HAASTATTELURUNKO

Taustatiedot

- Ikä?
- Koulutus?
- Työkokemus?
- Missä mediassa työskentelee nykyään?

Journalistin työ

- Kuvaile, millainen meksikolainen media on?
- Kuvaile, millaista on mielestäsi journalistin työ Meksikossa?
- Millaisia haasteita toimittaja kohtaa Meksikossa? Millaisia haasteita sinä olet kohdannut?
- Oletko kokenut työtä tehdessäsi häirintää? Jos olet, niin millaista? (Esimerkkitilanteita)
- Kuvaile, millainen ilmapiiri toimituksessasi on mielestäsi? Millainen on toimituksen esihenkilö? Millainen on toimituksen sukupuolijakauma?
- Kuvaile, millaista haastattelutilanteissa on työskennellä?

Machismi

- Mitä *machismi* mielestäsi tarkoittaa?
- Millainen naisen asema Meksikossa mielestäsi on?
- Miten machismi näkyy omassa arjessasi?
- Miten machismi näkyy mielestäsi Meksikon yhteiskunnassa?
- Mitä *marianismi* mielestäsi tarkoittaa?

Journalistiset lopputuotteet

- Millaisista aiheista teet juttuja? (Oletko erikoistunut johonkin aiheeseen/ aiheisiin?)
- Saatko vapaasti itse tehdä aihevalintoja?
- Miten koet journalistina naisten asemasta ja naiseen kohdistuvasta väkivallasta juttujen tekemisen mediaan? (Rankaisemattomuuden kulttuuri vallalla Meksikossa, onko mahdollista tehdä vapaasti mahdollisimman objektiivisia juttuja naiseen kohdistuvasta väkivallasta?)

Journalistin ammatti-identiteetti/ ammatilliset arvot

- Millainen on mielestäsi hyvä toimittaja? Kuvaile.
- Missä asioissa meksikolainen media onnistuu ja missä ei?
- Millainen on mielestäsi ihanteellinen toimituksen esihenkilö?
- Millainen on mielestäsi ihanteellinen toimittajan työilmapiiri?
- Millainen on mielestäsi ihanteellinen haastateltava?

Pohdintaa

- Miten naistoimittajien työskentelyolosuhteita voisi parantaa?

